№ 43 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג. | 20 lutego 1927 r. | זונטאָג י"ח אדר א' תרפ"ז

ANGLAS

שאַכאַראַך כשר לפסח טעע

א גוטע בשורה פאַר פערברויכער פון שאַכאַלאַד און קאַקאַאָ!

די וועלט-בערימטע פירמע **וו. וויסאצקי עט קאמפ.** וועלכע איז אזוי פאָפולאַר צווישען די יודען אין פוילען מיט'ן אויסגעצייכענטען טעע, האָט אין איהר נײַ-געעפענטער גרויסער, מאָדערנער שאָקאָלאַד-פאַבריק אין אַליוואַ (נעבען דאַנציג) פאַרבערייטעט אויף פסח שאָקאָלאַד אין קאַקאַאָ

„אנגלאס".

וואָס ווערט אויסגעאַרבייט פון די בעסטע מאַטעריאַלן דורך בעריהמטע שוויצערישע שאָקאָלאַד- און קאַקאַאָ-ספּעציאַליסטען אונטער דער השגחה פון דאַנציגער רב הרב הגאון יעקב מאיר סגלוביץ, מחבר ספרי „מאסף דרושי", בן הרב הגאון ר' חיים זצ"ל מוילנא.

אזוי ווי די שאָקאָלאַד און קאַקאַאָ האָט זיך שוין קונה שם געווען צווישען די גרייטערע קרייזען פון דער יורישער בעפעלקערונג און די נאָכפראַגע איז זעהר גרויס, דעריבער בעטען מיר די ג' ה"ח אָבנעהמער, בעצייטענס צו מאַכען זייערע בעשטעלונגען אויף פסח.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט אונזערע געעהרטע אָבנעהמער, אז אויך אויף דיעזען פסח האָבען מיר פאַרבערייטעט די פאַר'מלחמה'דיגע בעקאַנטערע סאָרטען

טעע-האַנדעלס-געזעלשאַפט
וו. וויסאצקי עט קאמפ. (כלונמוס זאב וויסאצקי ז"ל)
פריהער מאסכווע יעצט לאַנדאָן.

עקזיסטירט פון 1849 יאהר.

אונטער דער אויפזיכט פון הרב הגאון יעקב מאיר סגלוביץ, מחבר ספרי „מאסף דרושי", בן הרב הגאון ר' חיים זצ"ל מוילנא.

אזוי ווי אויף אונזערע טעע-סאָרטען איז די פאַדערונג זעהר גרויס, בעטען מיר אונזערע געעהרטע אָבנעהמער בעצייטענס זיך מיט אונזער טעע צו פערזאָרגען, בכדי צו קענען דעם גרויסען בעדרוף פון אונזערע געעהרטע קאָנסומענטען צו בעפרידיגען.

THE ANGLO-ASIATIK COMP. LTD, LONDON. Oddział w Gdańsku.

פערטרעטער אויף לאַדז Salomon Seidler, Łódź, Wschodnia 49, tel. 32-30. פערטרעטער אויף לאַדז

בלב מלא צער ויגון הננו מודיעים על האסון הנורא שקרנו בהלקח מאתנו אחרי מחלה קצרה וכבדה מאד ראשינו

נ"ע

חיים מנחם מענדיל ב"ר ישכר יונה הלוי ז"ל ווישליצקי

בשנת הששים וש לימי חיין.

הלויה תהיה היום יום א' י"ח אדר א' בשעה 1 אחה"צ ממעונו שנקביטשה (מיקאַלאַיעווסקא) 61

השרויים בצער עמוק: אשתו, ביו, בנותיו, חתנו, אחיו ונכדיו.

פילהאַרמאָניע-זאַל נאַרוטאָוויטש-גאַס 20.

גמנסיה עברית „יבנה" בלודז

היינט זונטאָג, י"ח אדר א' (דעם 20/2 ה. י.) 9 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאַר

א גרויסער אוועגנד פאַר פאַעזיע און פראַזע

פון דער בעקאַנטער העברעאישער זיכטערין

אַרישבע

מיט בעשטיילונג פון פרל. רומא ליליען אויס וואַרשע (געזאַנג)

און די ה"ה: ד"ר ירמיהו פרנקל און פראַפ. ראַזענצווייג. אַרישבע וועט אויך איבערגעבען איהרע אינדרוקען פון א"י. — בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע פון 10—1 און 3—6.

מאַפּיע.

דאַנקזאַגונג.

צו דער פערזיכערונגס-געז. „SILESIA" אַקץ. געז.

אין ביליץ.

נאָכדעם ווי די בעפאַלמעכטיגטע פון אונזער פירמע האָבען געענדיגט די אויפנאַהמע פון די שאָדענס, וועלכע עס האָט געליטען אונזער פאַבריק אין ביליץ צוליב דער שרפה, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 24 דעצעמבער ד. י. בעזונדערס אָבער אויך ווי די שטענדיג קורצעקטע אָנטגעגען-קומענדע בעציהונג פון אונזערע ליקווידאַטאָרען און עקספּערטען, דריקען מיר דערמיט אויס אונזער פערבינדליכסטען דאַנק.

נעהמענדיג אין בעטראַכט די גרויס פון היזק האָט איהר בעפאַלמעכטיגטער אין פערהעלטניס-מעסיג קורצער צייט בעוויזען א ריזיגע אַרבעט, און די שנעלע ליקווידאַציע מוזען מיר אונזערע געעהרטע אָבנעהמער בעצייטענס זיך מיט אונזער שעץ צו פערזיכערן, בכדי צו קענען דעם גרויסען בעדרוף פון אונזערע געעהרטע קאָנסומענטען צו בעפרידיגען.

דאס מזל דרעהט זיך!

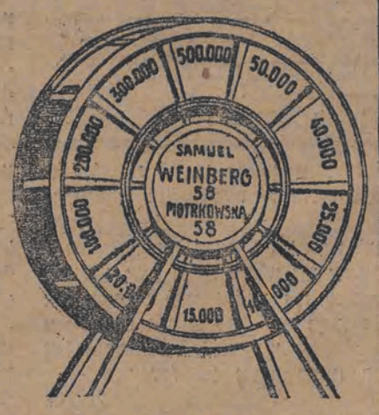

די טאַבעלע פון די גיוינסטען און קרן'ס קאָן מען נאָכזעהן טעגליך אויסזיטש אין וועכבעל-מאַגאַזין און קאָלעקטור פון לאָטעריעס פון

SAMUEL WEINBERG
58 Piotrkowska 58

דאָרט אויך איז דער לויף און פערקויף פון אויסלענדישע וואַלוטעס, פאַנד-בריף פון אַקציעס ווי אויך פון גאָלד און זילבער.

לאָסען צו דער I-טער קלאַס פון דער 15-טער לאָטעריע זענען שוין צו בעקומען. די געוינסטען זענען פערגרעסערט פון 12 אויף 16 מיליאָן זלאָטעס. צוליב דער בערענעצטער צאָהל פון לאָסען בעט איך מקרים צו זיין מיט'ן קויפען עוועגשיעל בעשטעלען.

דער פרייז פון 1/4 לאָס 10 זל., 1/2 לאָס 20 זל., א גאַנץ לאָס 40 זל.

אין דער V-טער קלאַס פון דער 14-טער לאָטעריע איז דאָס געוינס פון **25.000** זלאָטים אויפ'ן נומער 52.750 איז אַרויס ביי מיר.

אויך אייניגע יור. פאַמיליעס זענען איצט דורך מיר געהאָלפען געוואָרען.

טשעק-קאָנטאָ אין פ. ק. א. № 63.706

סוב-מאַלעכטורען:

פּיעטריקאָווער 79, פּיעטריקאָווער 107, נאָוואָמיעסקא 15.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און וענערישע קראַנקהייטען און מענער שוועכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויסאַל)

23 פאַלודניאַווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוונד.

Dr. med. G. FRIEDSTEIN

אינערליכע קראַנקהייטען

(ספּעצ. מאָגען קישקעס אין- לעבער-קראַנקהייטען)

וואוינט איצט

שענקיעוויטש-גאַס 37, טעל. 17-95.

נעמט אָן פון 6—8 אין אָוונד. 270

Dr Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-וענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.

היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

דזיעלנא 9, טעל. 28-98.

צוריקגעקעהרט

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

א שדכן

פאַר א יונגען פאַבריקאַנט ווערט געזוכט. שריפטען אונטער „שדכן" אָפּצוגעבען אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

ווער האָט נעכטען געווינען אויף דער לאָטעריע?

5. קלאַס—10. טאָג.

25.000 זל.—נומער 33365.
10.000 זל.—נומער 77620.
5.000 זל.—21490 70050.
3.000 זל.—33361 69480.
2.000 זל.—13265 17772 29860 76425 41860.
1.000 זל.—800 1124 3466 3626 10155 19770 16427 12459 7506 75356 60331 59371 43459.
600 זל.—13163 20.10 26810 576 9 45042 39461 34797 29127 70188 69850 68173 65238 57743 79966.
500 זל. — 3938 15372 18009 28615 26985 22848 22791 21626 56294 54504 52538 42771 39424 75207 65417 63759 62112.

די טאַבעלע פון די געווינסטען

און פון די קרן'ס קאָן מען ישראָן טאָג גאַנץ אומזיסט איבערקוקען אין דער איינגיגער, גרעסטער, צעטעסטער און גלינק-ליכסטער קאָלעקטור.

B. Lichtenstein i Ska
Warszawa, Marszałkowska 146.

אָדער אין איהרע אָפּמאַכונגען:
Bielańska 3
Królewska 43
Kr. Przedmieście 37
Nalewki 42
Filja w Łodzi
Piotrkowska 72
w gmachu Grand Hotelu.

בעמערקונג: לאָסען צו דער ערשטער קלאַס פון דער 15-טער סלוכה-לאָטעריע קאָן מען שוין בעקומען. די געוינסטע זענען פערגרעסערט פון 12 מיליאָן ביז 16 מיליאָן זלאָטעס. ס'איז א גרויסע נאָכפראַגע, ס'זעהט זיך פאַר א מאַנגעל אין לאָסען. מיר האָבען זיך מקרים צו זיין מיט'ן קויפען דיי לאָסען. ס'איז די העכסטע צייט.

דאָס גרויסע געוינעם 200,000 זל. אויפ'ן נ' 57,918 איז געפאַלען אין אונזער קאָלעקטור.

די פירמע עקזיסטירט פון יאָהר 1835. קאָנטאָ פ. ק. א. 9374

„אַלאַדין"

ל. גאָלדבערג

אויפ'ן אַלטן אָרט אין נײַ אָרט

אין אַלטן אָרט אין נײַ אָרט

אין אַלטן אָרט אין נײַ אָרט

דעם חשובן טויער אויפ'ן קאָנפעראַטיוען געביט סענאַטאָר א. טרוסקער צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

חוה נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען בײַלײַד.

זיט געטרעטען

די פערוואַלטונג און ראַט פון דער האַנדווערקער-באַנק

אין לאָדז (פאַלודניאַווא 4).

Dr. Z. Rakowski

ספּעץ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינאַווסקא 9 טעלעפ. 27-81

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעהמט אויך אָן אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכם. 8016

Dr. med. STUPEL

12 SZKOLNA 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און וענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט עלעקטרא-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9, פרויען פון 12—3.

Dr. M. GOLDFARB

זאַוואַדזקא 18, טעלעפאָן 53-19.

הויט-, האָר- און געשלעכטס-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 9—12 סאָרט. און 5—8 אָוונד.

פאַר אונבעמיטעלטע — פרייען ערמעסיגס.

Dr. med. L. Pikielny

ספּעציאַליסט פאַר נערען- בלאָז- און אויריען-קראַנקס

נעמט אָן פון 4—7 נאָכם.

גאַוואַט 8, — טעל. 19-90.

דעם חשובן טויער אויפ'ן קאָנפעראַטיוען געביט סענ. א. טרוסקער צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

חוה נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען בײַלײַד.

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבל ציון וירושלים.

די קליינהענדלער-באַנק, גראָדזקאַ 10.

דייטשער באַטשאַפטער ביי פּילסודסקי'ן

קאָנפערענץ צווישען מיניסטער זאַלעסקי און שטרעזעמאַנ'ען וועגען בענייען די האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען.

דייטשער באַטשאַפטער ביי מאַרשאַל פּילסודסקי.

וואַרשאַ, 19 פעבר. (טעלעפאָניש) דער דייטשער באַטשאַפטער אין וואַרשאַ איז נעכטען איינגענומען געוואָרען אויף אַ'אוידיענץ ביים מאַרשאַל פּילסודסקי. די אוידיענץ האָט געדויערט 3 שעה. ווי מיר דערוויסען זיך פון קאָמפּעטענטע קוועלען האָט דער דייטשער באַטשאַפטער פאָרגעלייגט צו שליסען אַ פּויליש-דייטשען האַנדעלס-אָפּמאַך לויט'ן מוסטער פון אַזאַ אָפּמאַך, וואָס האָט אַמאָל עקזיסטירט צווישען דייטשלאַנד און שווייצאַריען. שווייצאַריען האָט אָבער פון זאַ מאָך קיין שום נוצען נישט געהאַט. נאָכ'ן וויזיט פון דייטשען באַטשאַפטער האָט מאַרשאַל פּילסודסקי אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן מיניסטער זאַלעסקי. די קאָנפערענץ האָט געדויערט ביז 1 ביינאַכט.

קאָנפערענץ צווישען זאַלעסקי'ן און שטרעזעמאַנען.

בערלין, 19 פעבר. (א. וו.) „בערלינער טאָגעבלאַט" מעלדעט, אַז בעת דער מערץ-סעסיע פון דער פעלקער-ליגע אין גענף וועט פאָרקומען אַ קאָנפערענץ צווישען מיניסטער זאַלעסקי און שטרעזעמאַנען וועגען די פּויליש-דייטשע האַנדעלס-באַציהונגען.

די קאַנטאָנער אַרמעע ביי די טויערן פון שאַנכאַי.

לאָנדאָן, 19 פעבר. (א. וו.) די קאַנטאָנער אַרמעע מאַרשירט זיג-רייך אויף שאַנכאַי. דער אַוואַנגאַרד געפינט זיך שוין 50 קילאָמעטער פון דער שטאָט. צווישען דער אייראָפּעאישער קאָלאָניע אין שאַנכאַי הערשט אַ מוראדיגע פּאַניק.

אינזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס ה' שמעון וואַדמאַן און קינדער צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכע און הייסגעליבטער
נ"ע שרה
(געב. ברוינער).
זייט פון גאָט געטרייסט!
י. ל. זורביאַניק און פאַמיליע.

ראַטיפיצירט דער אָפּמאַך
צווישען יק"א, יט"א און „עמיגדירעקט".

בערלין, 19 פעבר. (טעלעג.-אַגענט. דורך יט"א) נעכטען איז דאָ פאָרגעקומען די ראַטיפיצירונג פון'ם אָפּמאַך צווישען יט"א, היאַס און עמיגדירעקט, וועגען אַ געמיינזאַמער טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון עמיגראַציע.

אין נאָמען יק"א האָט אונטערגעשריבען דעם אָפּמאַך ד"ר אָינגער, יט"א — דזשעמס ביזמאַן און פון עמיגדירעקט — קריינין.

דער אָפּמאַך איז פאָרלויפיג אויף אַ משך פון דריי יאָהר און האָט דעם ציל צו קאָאָרדינירן די טעטיגקייט פון אַלע דריי געזעלשאַפטען אויפ'ן געביט פון עמיגראַציע, אימיגראַציע און אַלע-לייט עמיגראַנטען-הילף.

אין בודזשעט בעטייליגט זיך היאַס מיט 100 טויזענד דאָלאַר און יק"א מיט 66 טויזענד דאָלאַר.

בלוטיגע פּויערן-דעמאָנסטראַציע איז סלאָנים.
דער אויפגעהעצטער המון בעוואַרפט די פּאָליציי מיט שטיינער און בלאָטע.

פון סלאָנים מעלדעט מען: דאָנערשטאָג נאָכמיטאָג, בעת אויפ'ן מאַרק האָבען זיך געפונען איינגע הונדערט פּויערן, האָבען איינגע פערזאָנען אומפּראָוואָזירט אַ מיטינג און אַרויסגעטרעטען מיט קאָמוניסטישע רעדעס. עס איז אָנגעקומען די פּאָליציי און געוואָלט פונאַנדערטרייבען די פערזאַמעלטע. אינטערגעהעצטע פון די אַגיטאַטאָרען, האָבען זיך די פּויערן געוואָרפען אויף דער פּאָליציי און זיי בעשאָטען מיט אַ האַגעל פון שטיינער און בלאָטע. דערנאָך האָבען זיי פונאַנדערגעוויקעלט אַ רויטע פאָהן און עס האָבען זיך געהערט אויסרופען: „ניט אונז אַז די אַ-עקוטיווע דעמאָנסטראַציען". „זאָל לעבען סאָוויעט-רוסלאַנד!"

די פּאָליציי האָט נאָך אַמאָל אויפגעפאָדערט דעם המון זיך פונאַנדערצוגעהן. זעהענדיג, אַז עס העלפט נישט, האָט די פּאָליציי פונאַנדערגעטריבען דעם המון מיט קאָלבען געוועהר. דער המון איז זיך פונאַנדערגעלאָפען. איינער פון די אַנ-פיהרער האָט בעקומען אַ שטאָך פון אַ באַגנעט. די הויפּט-מיטגלידער פון דער דעמאָנסטראַציע זענען אַרעסטירט געוואָרען.

תרוו מעות.

איז דער אנאָנס פון דער פירמע „Wojciechów" „מעבעל-פאַבריק" וואָס איז געווען געדרוקט אין „לאָדזער טאָגעבלאַט" פון פאַרגאַנגענעם פרייטאָג איז אַריינגעפאַלען פאָלגענדער דרוקפעהלער: עס ווערט:

אַנשטאָט א. וו. שטראַקאָווסקי. רזשגאָווסקאַ 4, דאַרף זיין א. וו. שטראַקאָווסקי, זשגאָווסקאַ 9.

לאָרד אַלענביי וועגען ארץ-ישראל.

לאָנדאָן. (יט"א) פעלדמאַרשאַל לאָרד אַלענביי האָט געהאַלטען אין לאָנדאָן אַ רעפעראַט וועגען דער עראָבערונג פון ארץ-ישראל. ירושלים איז פאַרנומען געוואָרען דורך מיליטער, וואָס קומט פון דרום-זייט. די היגיענישע בעדינגונגען אין ארץ-ישראל זענען דעמאָלט געווען זעהר שלעכט. אַ דאַנק דער עראָבערונג פון ארץ ישראל איז געשאַפען געוואָרען אַ דירעקטע פערבינדונג מיט די לענדער פון נאָהענטען און ווייטען מזרח. אַמאָל האָט מען גערינגגעשעצט די קריגס-קאַמפּאַניע אין ארץ-ישראל.

ווען ענגלאַנד וואָלט אָבער נישט פערנומען ארץ-ישראל וואָלט דאָס לאַנד געבליבען ביז'ן היינטיגען טאָג מיט טערקיי און דאָס וואָלט געהאַט אַ גרויסע פּאָליטישע קאָנסעקווענצען. די עראָבערונג פון ארץ-ישראל האָט צוגעאיילט דעם סוף פון דער מלחמה, ווייל די דייטשען האָבען זיך געמוזט ענטזאַגען פון די האָפנונגען, וואָס זיי האָבען געלעגט אין דער מזרח. עס איז ערשאַפען געוואָרען אין נאָהענטען מזרח אַ פּאָזיציע, וואָס וועט נישט אַזוי לייכט ערשיטערט ווערען.

די העברעאישע דיכטערין אלישבע איז לאָדז.

(ספּעציעלער אינטערוויו פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט")

נעכטען פאַרנאַכט איז די פּאָפּולערע העברעאישע דיכטערין אלישבע געקומען קיין לאָדז צוזאַמען מיט איהר מאַן ה' ביכאָווסקי. אַ מיטאַרבייטער פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" האָט געהאַט אַ געשפּרעך מיט דער באַקאַנטער העברעאישער דיכטערין פון „כוס קטנה".

אַ טיפּיש סלאַווישע פּנים מיט זייד-אַנגעצייכנטע פּנים, צאַרטע ווייבליכע בעוועגונגען מאַכט די דיכטערין אַנ'אויסגעצייכנטען איינדרוק.

— ווי אַזוי זענט איהר, מאַדאַם, געקומען צו העברעאיש?

— אין אַ היימיש העברעאיש, ענגליש זי בעשטעהן: צוליב אַ צופאַל, איך האָב געהאַט אַ נייגונג צו שפּראַכען. ביי אונז אין הויז האָט מען בכלל גערעדט פרעמדע שפּראַכען. דורך מיינע יודישע בעקאַנטע האָב איך זיך אינטערעסירט צו אונטערנעהמען מיט יודיש און שפּעטער אויך מיט העברעאיש. בעקענענדיג זיך מיט העברעאיש, האָט די דיכטערין איינגעזעהן זיך פאַראינטערעסירט מיט דער נאַציאָנאַלער יודישער בעוועגונג און דעם אויפבוי פון א"י.

— וועלכע העברעאישע פּאָעטען האָבען אויף אייך געהאַט די גרעסטע השפּעה?

— כמעט קיין איינער נישט. נאַטירליך זענען געווען פון שטאַרקען השפּעות, אָבער אַ דירעקטע ווירקונג אויף מיין שאַפען האָבען זיי נישט געהאַט. אין מיין העברעאישער פּאָעזיע איז גלייכער ניכר די השפּעה פון דער נייער רוסישער פּאָעזיע, בעזונדערס די השפּעה פון אַלעקסאַנדער בלאָק.

— ווי זעהט אויס דער מצב פון דער העברעאישער ליטעראַטור אין א"י?

— אַ שווערע פראַגע. עס איז דאָ אַ לעבעדיגע ליטעראַטור. עס ערשיינען ביכער, צייטונגען, א. א. אָבער די ליטעראַטור ליידט נאַטירליך פון'ם איצטיגען קריזיס. עס איז נישטאָ קיין גוטער ליטעראַרישער חודש-זשורנאַל. דאָס רופט זיך נאַטירליך אָב אויפ'ן שאַפען פון די קינסטלער, עס פעהלט בטחון און חשק. אָבער דאָס מוז זיך ענדיגען צוגלייך מיט'ן עקאָנאָמישען מצב.

— קיין אָרט פאַר יאוש איז „נישטאָ". ס'איז דאָ אַ לאַנד, פאַראַן אַ שפּראַך, אַ לעזער, וואָס איז דאָ צו צווייפלען?

וועגען אויפבוי פון ארץ ישראל האָט די דיכטערין ערקלערט:

— קיין סך קען איך וועגען דער פראַגע נישט רעדען. איך בין אין לאַנד סך הכל צוויי יאָהר און לעב אין תל-אביב, געגנט דאָס לעבען אין די קאָלאָניעס קען איך נישט. איך ווייס בלויז, אַז א"י בויט זיך!

וואָס אַנבעלאַנגט דעם ציל פון איהר רייזע קיין פּוילען האָט די דיכטערין אלישבע געזאָגט:

— איך וויל זיך בעקענען מיט'ן יודישען לעבען, מיט דער אַלטער יודישער קולטור אין די לענדער, וואו ס'איז פאַרהאַן אַ יודיש מאַסען-לעבען. מיין לעבען האָב איך פערבראַכט אין אַ רוסישער סביבה, וואו ס'זענען געווען וועניג יודען. איך בין דערפון געקומען קיין פּוילען, איך וועל דאָ בעזוכען פערשידענע שטעט און לייענען מיינע לידער.

פ.

ANGIELSKA HERBATA SIBUNION

לאָדזער אינדוסטריעלער פאָהרען מ'צווייטע מאָל אויף אַ קאָנפערענץ וועגען עקספּאָרט קיין סאָוועטען-רוסלאַנד.

(אי) אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע, וואָס וועט פאָרקומען אַ צווייטע קאָנפערענץ וועגען עקספּאָרט פון מאַנופאַקטור-סחורות קיין סאָוועטען-רוסלאַנד. צו דער קאָנפערענץ פאָהרען אויס עטליכע לאָדזער אינדוסטריעלער מיט ... ב-ג"ש.

בעשטראַפט קאָלאָניאַל-געוועלב-בעזיצער פאַר האַלטען זייערע געוועלבער איז אַנ'אומריינעם צושטאַנד.

(מ) דער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט האָט מיטגעטיילט דעם געזונדהייטס-אַמט, אַז 20 בעזיצער פון קאָלאָניאַל-געשעפטען, וועלכע זענען בעשטראַפט געוואָרען מיט 3 טעג אַרעסט פאַר האַלטען זייערע געוועלבער אין אַנ'אומריינעם צושטאַנד.

טעאַטער סקאַלאַ
צעגעלניאַנאַ 18.
גאַסטשפּילען פון בערימטען אַרטיסט
יוליוס אַדלער
צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכנטען אַנסאַמבל: פ ר וי ען: הערסה, האַליטש, סאַלמאַן, רעגינאַ, שאַיעווסקי, מ ע נ ע ר: האַמבורגער, לואי, קורק, קאַן קראַנץ, שפּאַקטנדער, ראַשעין און אַנדערע.
מאָרגען מאָנטאָג, דעם 21-טען פעברואר 8.30 אָוונד
גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג צו ביליגע פּרייזען
קאַרל גוצקאָ'ס בערימטע טראַגעדיע צום לעצטען מאָל
אוריאל אקאסטא
הויפּט-ראָל אַקאַסטאַ—יוליוס אַדלער.
בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער ▪ אימפּרעסאַריאָ: א. שטאָקפעדער.

געגען בעלוינונג!
דעם 7. ד. ח. איז אין „פילהאַרמאָניע" - זאַל פערלוירען געוואָרען אַ פּאַרטמעל מיט ווערטפאָלע פּאַפּירען. דער ערליכער געפינער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג זיך צו פאַרשטענדיגען טעלעפאָניש 33-51
דיסקרעציע — געזיכערט.

דער שעף פון יודישען לעגיאָן איז וואַרשאַ.

דער קבלת-פנים פאַר זשאַבאָטינסקי'ן אויפ'ן וואָקזאַל.—די פּרעסע-קאָנפערענץ אין האָטעל „רושימסקי".—„לאָדזער טאָגעבלאַט" ביי זשאַבאָטינסקי'ן.—דער פּאָליטישער „אני מאמין" פון רעוויזיאָניסטען-פיהרער.

„בראשית ברא ה' את הציוניות", דאָס איז פערפליכטענד פאַר מיר"—זאָגט זשאַבאָטינסקי.

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט")

וואַרשאַ, 19 פעברואר.

דאָס אָנקומען פון רעוויזיאָניסטישען פיהרער וולאַדימיר זשאַבאָטינסקי איז פאַר דעם יודישען וואַרשאַ געווען אַן אַ בעדייטענדער מאָס אַ סענסאַציע. ראשית כל האָט מען דעם חשוב'ן גאַסט אָפּגעוואַרט 2 מאָל ביי דער באַהן. לויט אַ נאָך לעצטער דעפּעשע האָט ער געזאָלט קומען דאָנערשטאָג 9 פריה מיט'ן קוריער פון בערלין. די פערזאַמעלטע ציוניסטישע עסקנים זענען אָבער אַנטוישט געוואָרען און זייער דאָזיגער אויס-שפּאַנונג. דאַן איז די פערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה, אַז זשאַבאָטינסקי קומט מיט דעם לוקסוס-צוג האַלב 9 אָוונד. דער צוג קורסירט נאָר 3 מאָל אין דער וואָך און בעשטעהט פון בלויז סליפּינג-וואַגאָנען. 8 אָוונד האָט זיך אויפ'ן הויפּט-וואָקזאַל פערזאַמעלט אַ גרויסער עולם, ס'רוב יוגענדליכע. דאַן איז אָבער מיטגעטיילט געוואָרען, אַז דער צוג קומט אָן מיט אַ פערשפּעטיגונג פון אַנדערהאַלבען שעה. אונטער אַ געדולדיגען שפּאַנונג האָט דער יוגענדליכער עולם, געוואַרט אַנדערטהאַלבען שעה.

שפּעטער אַרום 10 אָוונד האָט מען אויפ'ן וואָקזאַל געזעהן עטליכע באַקאַנטע ציוניסטישע פיהרער, ווי אויך דעם גאַנצען צ. ק. פון דער רעוויזיאָניסטישער פּאַרטיי אין פּוילען מיט ד"ר יעקב כהן און ד"ר דוד ווראָווינסקי בראש.

„יחי זשאַבאָטינסקי!" „יחי הלגיון העברי" — האָבען זיך דערהערט די הילכיגע אויסרופען, בעת מען האָט דערזעהן זשאַבאָטינסקי'ן אַראָפּגעהן פון צוג. זשאַבאָטינסקי'ן האָט מען אויפ'ן וואָקזאַל פאָטאָגראַפירט צוזאַמען מיט די רעוויזיאָניסטישע פיהרער אין פּוילען. „שומר הברית" האָט אָבמאַרשירט אין „האָטעל רושיטסקי" און אויסגעשטעלט אַן ערען-וואַך פאַר'ן צימער פון שעפער פון יודישען לעגיאָן. זשאַבאָטינסקי מיט די מיטגלידער פון צ. ק. האָבען אָבגעהאַלטען דאָרט אַ בעראַטונג.

האַלב 12 ביינאַכט, אַ נאַכט-פּרעסע-קאָנפערענץ מיט זשאַבאָטינסקי'ן. עס זענען געווען אַנוועזענד דער פערטרעטער פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" און פון דער גאַנצער וואַרשאַווער פּרעסע.

מען דערזעהט זשאַבאָטינסקי'ן ווי ער שטעהט אין זיין פּאַסאַזש-פּעלץ אָנגעקליידט. ער בעט ענטשולדיגונג אויף אַ פּאָר מינוט, קומט אַרויס אַ מונטערער, אַ פרישער און בעגריסט זיך.

דער רעוויזיאָניסטישער פיהרער דריקט קודם כל אויס זיין צופרידענקייט דערפון, וואָס מען האָט מיט איהם אַ פּרעסע-קאָנפערענץ. ער אַליין, זאָגט ער, איז אַ זשורנאַליסט און זשורנאַליסטען האָבען די געוואָהנהייט, וואָס זיי אַליין אינטערוויואירען אַנדערע, אָבער מיט זיי אַליין האַלט מען נישט אַזוי קיין אינטערוויוען.

מיר זענען דאָך די פינפטע גרויסמאַכט, בעמערקט זשאַבאָטינסקי שאַרף עקצענטוירענדיג. איך בין אַ פּאַטריאָט פון דער דאָזיגער גרויס-מאַכט. מיר זשורנאַליסטען רעגירען מיט דער וועלט! איך אַנערקען איין איינציגע מעכטיגע מאַכט אויף דער וועלט. דאָס איז די אויפקלערונג פון די מאַסען. מיר, זשורנאַליסטען, שאַפען דעם דאָזיגען פאַקטאָר.

זשאַבאָטינסקי נעמט באַלד אַ צ'ענערגישען טאָן. ווי ער וואָלט זיך שטאַרק אָנגעגאַנגען די לעצטע פאַר זיין ערשטען אַ-ליסטרוס אין פּוילען. ער בעט, מען זאָל איהם שטעלען פראַגען.

— דער ציל פון אייער קומען קיין פּוילען?

— איך בין דאָס ערשטע מאָל, אין ווידער אויפגעלעבטען, זעלבסטשטענדיגען פּוילען. נאָר אַ פּאַטריאָט קען פיהלען וואָס עס הייסט אַזוינס בעפרייאונג פון אַ פאָלק. מיט מיין רייזע איבער פּוילען וועל איך פערענדיגען מיין פּראָפּאַגאַנדע פאַר דער רעוויזיאָניסטישער אידעע אין אייראָפּא. וואָס בעצוועק איך מיט מיין פּראָפּאַגאַנדע? — ערקלערען דעם ציוניסטישען קאָנגרעס, דעם קומענדיגען, אָדער דעם נאָכפאָלגענדען.

— צי קאָנט איהר אונז געבען אַנ'אויפקלערונג איבער די אויפקלערונג וועגען די סבות פון אייער אָפּאָזיציע צו דעם ציוניסטישען עקזעקוטיוו?

— די ציוניסטישע עקזעקוטיווע איז פּאָליטיש נישט מעכטיג און דאָס, וואָס זי טוט יאָ איז שעדליך. איך האָב אייך געזאָגט דער מעכטיגסטער פאַקטאָר אויף דער וועלט איז די אויפקלערונג פון די מאַסען. אויב מיר וועלען אויפקלערען דאָס ענגלישע פאָלק, אַז די ענגלישע רעגירונג ערפילט נישט די פערפליכטונגען פון מאַנדאַט, וועט זיך קיינער נישט קענען אַנטקעגענשטעלען אונזערע פּאָליטישע פאָדערונגען. אין ענגלאַנד רעגירט דאָס פאָלק. זשאַבאָטינסקי לאָזט זיך צום זייגער און זאָגט ענגליש. איצט איז האַלב 12 ביינאַכט. איצט רעגירט אין ענגלאַנד באַלדווין. מאָרגען אום האַלב 12 קען שוין עמיץ אַנדערער זיין ביי דער מאַכט. אַן ענגלישער מיניסטער זאָגט: איך בין נישט קיין הערשער, איך בין אַ משמש.

איינער פון די זשורנאַליסטען שטעלט זשאַבאָטינסקי'ן אַ דיסקרעטע פראַגע: אויף וויפיל איז בערעכטיגט די מיינונג, אַז אייער קומען קיין פּוילען קען שטערען דער אַקציע פאַר די ציוניסטישע אויפבוי-פאָנדען?

זשאַבאָטינסקי מאַכט אַ איראָניש-וויצליגע מינע, ווי ער נעמט אויף דעם קאַמף:

— פאָנדען, נו גוט. איהר קענט זיין פאָלשטענדיג רוהיג. מיר, רעוויזיאָניסטען זענען פאַר אַ פּאָליטישער אָפּענסיווע. און צו'ן אָפּענסיווע קומט צום אויבנאָן די פינאַנציעלע ענערגיע. דער דאָזיגער ענערגיע איז מאַקו געלד. מיר בעטאָנען, אַז מען מאַג אויף קיין אופן מאָג נישט פערגעסען דאָס זאַמלען געלד פאַר אונזער אָפּענסיווע. ווען מיר, רעוויזיאָניסטען וועלען קומען צו דער מאַכט, וועלען מיר פאָדערן ביי אונזער פאָלק נאָך מעהר געלד. דאָס וועט זיין אונזער וואָפען און מיר וועלען איהם אויסנוצען. אָבער, אויב עס קומען ציוניסטען און זאָגען, אַז נאָר מיט'ן זאַמלען געלד איז מען יוצא, ענטפער'ן מיר — נ ע ין. אַ מאַסען-קאָלאָניזאַציע ווי דאָס איז אונזער קאָלאָניזאַציע אין א"י נויטיגט זיך אין געלד. זי נויטיגט זיך אָבער קודם כל אין די פאָרבעדינגונגען, וואָס אונזער גרויסער פיהרער הערצל האָט פאָרמולירט: אין שטאַאַטליכע פאַר-מען פון דער אַקציע, בילדליך לאָזט זיך עס פאָרשטעלען אַזוי: דער לינקער פוס איז געלד, דער רעכטער — פּאָליטיק. פאַרוואָס ווען קאָן מען נאָר מיט איין פוס אַבער זאַמלען געלד אַליין א. ז. וו. ש. צ. נ. זום.

עס קומט ווייטער אַ דיסקרעטע פראַגע:

— צי שטימט זיך אייער אַנדערע אָפּאָזיציע צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אויף אייער געגנערשאַפט צו פּערזאָנען, אָדער צום סיסטעם?

— ביי אונז האָט זיך טאַקע געשאַפען אַנ'אומגעזונטער קולט צו פּערזאָנען. פון דעם איבערטרייבען ס'איז צו פערזאָנען קומען מיר לייכט צו זאָגן אַפּשר. איך אַנערקען אָבער ווייט פאַר זאָגען פון זייערע אידעען. איך האַלט ווייצמאַנ'ען אין קאָמפּלאַצי'ן פאַר הערליכע און געוויכטיגהאַפטע מענשען. זיי האָבען זייערע סיסטעמען, מיר זענען נישט מסכים מיט דעם סיסטעם. און דערביי זאָגען מיר: די איצטיגע פיהרער איז ציוניזם דאַרפען אַוועק פון דער ערעגע און צוזאַמען מיט זיי מוז אָפּ-טרעטען זייער סיסטעם. עס קומען אַנדערע מיט אַנדערע אידעען.

— און וואָס בעשטעהט לויט אייער מיינונג דער פעהלער פון די איצטיגע ציוניסטישע פיהרער? ווי מאַכען אינגעמאַכט די פּאָליטישע אַרבייט נישט נאָר איצט, אָבער אויך להבא פאַר אונז. אַז מען בעשאַפט אויף יעדען שריט, דאַכט די פּאָליטישע בעדינגונגען אין ארץ ישראל זענען שוין גינסטיג, ווי אַזוי זשע קאָן עס אונז לייכט געלינגען איבערצייגען, אַז די לאַגע איז פונקט אַ פערקעהרטע. און וואָס איז מיין אייגען-פעסטע אנשויאונג: דער יודישער קיבוץ אין ארץ ישראל האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַנ-איינגעצייכנטען קאָלאָניזאַטאָר, דאָס יודישע פאָלק האָט געגעבען גענוג געלד, נישט ערפילט איהר פליכט האָט די מאַנדאַט-רעגירונג און דאָס איז די סבה פון'ם קריזיס.

— ווי זעהט אויס מרי לאַגע פון דער רעוויזיאָניסטישער פּאַרטיי?

— איך בין 25 יאָהר זשורנאַליסט, און כ'האָב געהאַט די מעגליכקייט פאַר דער גאַנצער צייט צו אָבסערווירען די ענטוויקלונג פון אידעען. איך שטעל אָבער פעסט מיט דער פולסטער זיכערקייט: קיין איין אידעע האָט אין אַזאַ קורצער צייט נישט געמאַכט אַזאַ ריזיגען ערפאָלג ווי די רעוויזיאָניסטישע. יאָ. מען קען נישט לייקענען די רעוויזיאָניסטישע פיהרער. יאָ. איך ווייס, אָבער דאָס איז דער בעסטער בעווייז, אַז מיר בעזיצען אַ קראַפט. כדי אונז צו בעקעמפען מוז מען אַרויסשטעלען די גרעסטע קאַנאָנען. מען שטעלט זיך נישט אָב קעגען אַ פּערזאָן שנאה. מען מאַכט איהן דערמיט נאָר רעקלאַמע.

— אייער בעציהונג צו די אָרטאָדאָקסישע עלעמענטען אין ארץ ישראל?

— פאַר אַ שטאַרקען עלעמענט דאַרף איך אַלע יודען אין א"י, אַ חוץ די חלוקה יודען. וועלכע האָבען זייער בעזונדערע רעליגיעזע אַנשויאונג בנוגע ארץ ישראל זיי וואַרטען, אַז משיח זאָל קומען. די אָרטאָדאָקסע אַנטוויקלונג פון אַרבייט אין א"י, ווי מיר רעוויזיאָניסטען שטעלען זיך פאָר איז פאָלגענדע: ווען מיר זאָלען למשל, האָבען דאָ אין צימער פערזאַמעלט דאָס גאַנצע יודישע פאָלק מיט-לען מיר אים, אַזוי פיל אַרבעטער דאַרפען מיר האָבען אין א"י, אַזוי פיל אינזשענערען, אַזוי פיל לעהרער, אַזוי פיל זשורנאַליסטען א. אַ. וו. און יעדען איינציגען צוויינגען מיר זיך צו צופאַסען אין זיין אַרבייט צו ארץ ישראל. מיין פּריוואַטע בייגען הויפּט זיך אָן מיט די ווערטער: „בראשית ברא ה' את הציוניות" דאָס איז פערפליכטענד פאַר מיר און דאָס וועלען מיר מאַכען פערפליכטענד פאַר'ן גאַנצען יודישען פאָלק, ווען מיר וועלען האָבען די מאַכט. דאָס איז אַפּש-... נוח, ס'איז אַפשר גלייכער נישט אָנצורופען דאָס וואָרט.

אַ זשורנאַליסט ענטשולדיגט זיך פאַר זשאַבאָטינסקי'ן און בעט איהם צו געבען אַנ'אויפקלערונג וויפיל אמת עס שטעקט אין די קלאַנגען, אַז ער זשאַבאָטינסקי איז אין זיינע אַנשויאונגען אינספּירירט דורך דער פראַנצויזישער רעגירונג.

זשאַבאָטינסקי, וועלכער האַלט די גאַנצע צייט אָנגעבונדען די פויסט, גיט ביי דער פראַגע אַ קלאַפּ אין טיש:

— ס'איז נאָך נישט אויפגעשטאַנען אַזאַ רעגירונג אויף דער וועלט, וואָס זאָל מיך קענען אינספּירירען. איך אינספּירירע רעגירונגען. איך האָב אינספּירירט די ענגלישע רעגירונג, צו שאַפען דעם לעגיאָן. אָבער מיך אינספּירירט מען נישט.

ס'איז 1 ביינאַכט. מ' געזעגענט זיך. זשאַבאָטינסקי בעדאַנקט אונז ווי פּעך-קאָלעגען און זאָגט אין אַ חבר'ישען טאָן: און איצט פערלאַנג איך אַ סיגאַרעט, איך האָב עס ביי אייך פערדינט!..

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעהמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
ניט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען ניט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

א רחמנות...

פּילסודסקי אין סיים. א סענסאַציע נים נור פאַר דער גאַלעריע, פול אָנגעשטאָפּט מיט מיוחס'דיגע צוהערער, וואס האָבען ערוואַרטעט א קאַ־מע פאַר דער היינטיגער זיצונג. אויך אין זאַל און אין די קולוארען מאַכט עס א איינדרוק צווישען די דעפּוטאַטען. מען קען דעריבער קלערען ווי מען וויל, אָבער דער פאַקט פאַר זיך בלייבט. און וואס בעווייזט ער? פּילסודסקי האָט א מיאוס, וואס פאָדערט רעספּעקט. מען איראָניזירט מאַנכמאָל איבער דעם סיים איז זיין שוואַכקייט. פאַרוואָס לאָזט ער זיך בעליידיגען, טרעטען מיט די פיס. א בריה האָט ער? דער סיים קען אַראָבוואַרפען די רעגירונג. און דערנאָך... מוז ער דאָך שאַפען א נייע; ווער וועט זיין אימשטאַנד אין פּוילען היינט צו שאַפען א רעגירונג נעגען פּילסודסקי, אויב די אַרמעע איז מיט פּילסודסקי? פשוט זיך נאַריש מאַכען ווייל נישט קיין שום ערנסטע פאַרטיי. און אלע מוז דעריבער זיך רעכענען מיט דעם פאַקט ווער עס האָט די מאַכט און ווער עס קען רעגירען שטאַרקער פון פּילסודסקי. איז נישט וויטאָס און גלאָמבינסקי צוזאַמען. וויטאָס איז קלוג און מאַכט זיך נישט נאַריש. דער סיים איז נישט ביי זיך אין די הענד. א רחמנות.

* * *

דעמאַגאָגיע.

פריהער צו שפּעטער — נאָר שפּעט קען דאָס נישט זיין ווייל סוף הייאָהר ענדיגט זיך אויטאָמאַטיש די קאַדענץ פון סיים — וועט דער סיים פונאַנדערגעהן. די פאַרטייען, וואס קענען זיך אין סיים אליין קיין עצה נישט געבען, גרייטען זיך געשמאַק צו נייע וואַהלען. די נייע וואַהלען שפּילען די הויפּט־ראָל ביי די מייסטע פאַרטייען אין אלץ וואס זיי טוען. כאַראַקטעריסטיש איז אין דעם פּרט געווען די בודזשעט־פראַגע. פון אלע זייטען האָבען „איבערגעגעבענע" דעפּוטאַטען געזאָרגט פאַר זייערע וועהלער און איינער דעם אַנדערען איבערגעשפּרונגען אין אַפּעטיט אויף געלד־פאָדערונגען פאַר כל מיני נוטע זאַכען מיט אמאָל איז דער בודזשעט אָנגעשוואָלען געוואָרען מיט א סומע פון א האַלבען מיליאַרד פרישע הוצאות, וואס זענען אַריינגעשטעלט געוואָרען אין משך פון א פּאָר טעג צווישען דער צווייטער און דריטער לעזונג. זיי גיבען, אבער וואו נעמען? וועגען דעם טראַכט מען נישט, אויב עס האַנדעלט זיך צו געפעלען דעם סאָרט פון נאַאיווע וועהלער, פאַר וועלכע עס איז גענוג, אז זייער דעפּוטאַט פאַרלאַנגט פאַר זיי. צי איז דער פאַרלאַנג מעגליך, ערנסט צי נור סתם דעמאַגאָגישע פראַזען — א קריטיקלאָזער וועהלער פרעגט דאָס נישט.

דאָס יודישע „קאָלאָ" האָט אַנדערש געהאַנדעלט. זיך נישט איבערליציטירט אין פּוסטע פאָדערונגען, נור אכטונג געטאָן דער בודזשעט זאָל נישט צו גרויס ווערען, געשטימט נעגען די העכערונגען פון פערשידענע בודזשעט־פּאָזיציעס, וואס מיינען מיט זיך ברענגען א העכערונג פון די שטייערן ווייל איינס פון די ביידע, אדער א סך הוצאות דאַן א סך הכנסות און גרויסע שטייערן צאָהלען. אָדער קענען מיר — ווי דער אמת איז — אַזעלכע שטייערן צאָהלען? מוזען מיר דערפאַר זיין בעשיידענער אין די הוצאות און נישט אויפן חשבון פון דער בעפעלקערונג טרייבען דעמאַגאָגיע.

דעפּ. ד"ר אברהם אינזלער.

קאָלאָניעל סיימס וועגען ארץ־ישראל־פּראָבלעמען.

דאָס גרעסטע געוויכט דאַרף געלעגט ווערען אויף לאַנדווירטשאַפט.— די רעגירונג האָט נישט קיין פרייען באָדען.—ס'ווערט פּראָיעקטירט אַרויפצולעגען א שטייער אויף נישט בעאַרבייטע שטחים און צו בעפרייען פון שטייער די פריש־קאָלאָניזירטע קאָלאָניעס.—לאָרד פּלומער איז דערפאַר, מען זאָל באַלד צוטרעטען בויען דעם חיפה'ער פּאָרט.

ירושלים. (יט"א) נישט לאַנג האָט אין ארץ־ישראל געוויילט דער בעקאַנטער יודישער אַרבייטער־פירער אין אַמעריקא ה' בראַון. אין א געשפּרעך וואָס ה' בראַון האָט געהאַט מיט'ן הויפּט־סעקרעטאַר פון דער ארץ־ישראל רעגירונג קאָלאָניעל סיימס זענען בערירט געוואָרען איינציגע אַקטועלע ארץ־ישראל פּראָבלעמען, הויפּטזעכליך די, וואָס זענען שייך דעם אַרבייטער־לעבען. קאָלאָניעל סיימס האָט ערקלערט, אַז אין ארץ־ישראל זענען פאַראַן צוויי גרופּען אַרבייטער: יודישע אַרבייטער, וואָס זענען ענטוויקעלט, גוט אָרגאַניזירט און האָבען דערפאַהרענע פיהרער און אַראַבישע אַרבייטער מיט א פערשידענאַרטיגען לעבענסשטאַנדאַרד, נישט ענטוויקעלטע און נישט אָרגאַניזירטע. ביי אַזעלכע בעדינגונגען מוז די רעגירונג זעהר פאָרזיכטיג בעהאַנדלען די אַרבייטס־פּראָבלעמען. דער הויפּט־סעקרעטאַר האָט אונטערגעשטראָכען, אַז די „הסתדרות העובדים הכללית" בעקומט פון צייט צו צייט פון דער רעגירונג גרעסערע אַרבייטען. יודישע קוואַליפיצירטע אַרבייטער ווערען אויך בעשעפטיגט ביי די עפענטליכע אַרבייטען. אויף'ן געביט פון אַרבייטער־שוץ געזעצגעבונג איז שוין אַרויסגעגעבען געוואָרען א געזעץ וועגען אַרבייטער פערזיכערונג. עס ווערען אויך אויסגעאַרבייט געזעצע וועגען שוץ פון פרויען און קינדער־אַרבייט, נאַכט־אַרבייט א. אז. וו.

אויף דער פראַגע וועגען ווירטשאַפטליכע בעדערפענישען פון ארץ־ישראל האָט קאָלאָניעל סיימס געענטפערט, אַז די רעגירונג בעמיהט זיך דאָס לאַנד שטופּענווייז ענטוויקלען און צוציהען אין לאַנד פרישע קאַפּיטאַלען. לויט זיין מיינונג דאַרף אין די נעקסטע 5 יאָהר הויפּטזעכליך געלעגט ווערען אַכט אויף לאַנדווירטשאַפט.

וואס איז שייך די יודישע פּאָסטולאַטען, האָט קאָלאָניעל סיימס געענטפערט, אַז דער יודישער נאַציאָנאַל־פאָנד בעזיצט ערד אויף וועלכער די קאָלאָניזאַציע קאָן זיך ענטוויקלען. די רעגירונג האָט נישט קיין סך פרייען באָדען. ווייל דאָס איינגעוואָנערטע גרויסע שטחים ווערט געפאָדערט דורך די, וואס האָבען אוצט די ערד און זייער בעזיץ. די רעגירונג מוז העכער זעהן פאַרזיכערונג כדי אויסצומיידען וועלכע עס איז אונרוהען אין לאַנד. די רעגירונג האָט בדעה אַרויפצולעגען גרויסע שטייערען אויף די ערד־שטחים וואָס ווערען נישט בעאַרבייט דורך די בעזיצער. דער הויפּט־סעקרעטאַר בעציהט זיך מיט סימפּאַטיע צום געדאַנק, אַז מען זאָל בעפרייען פון שטייערן אין משך פון די ערשטע פּאָר יאָהר די קאָלאָניסטען וואָס בעזעצען זיך אין לאַנד.

צום סוף האָט קאָלאָניעל סיימס ערקלערט, אַז דער נציב העליון, לאָרד פּלומער און די פיהרער פון דער ארץ־ישראל רעגירונג זענען פאַר בויען א פּאָרט אין חיפה און די אַרבייט וועט שוין אָנגעהויבען ווערען.

יודישע נייעס.

ריכטער בראַנדעס שאַפט א פאָנד פאַר ארץ־ישראל־ליטעראַטור.

ניו־יאָרק. (יט"א) דער ריכטער פון העכסטען געריכט אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען לואי בראַנדעס האָט אַוועקגעשיקט דער יודישער אַבטיילונג ביי דער ניו־יאָרקער פאָלקס־ביבליאָטעק 1000 דאָלאַר אויף צו קויפען ביכער און צייטשריפטען, וואס האָבען א שייכות צו דער ענטוויקלונג פון ארץ־ישראל.

אחד־העמים בריף פאַר דער יודישער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק.

ירושלים. (יט"א) אין הסכם מיט דער צוואה פון אחד העם ווערען אַלע בריף, וואָס געפינען זיך ביי אוחם און האָבען א געזעלשאַפטליכען כאַראַקטער, איבערגעגעבען דער יודישער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק. צווישען די בריף געפינען זיך אויך אייגענהענדיגע בריף פון דר. הערצל, מאַקס נאָרדוי און אַנדערע.

אַרעסטירט דריי אַריינגעשמוגעלטע יודישע מיידלעך פון פּוילען.

מיאַמי. (יט"א) דריי יונגע פרויען חיה סילווער־בערג, סימע קאַפּיטאַ און יענטאַ לופּאַשינסקאַ זענען אַרעסטירט געוואָרען דורך די אימיגראַציע בעאַמטע און זיי דראָהט צוריקגעשיקט צו ווערען קיין פּוילען. די אימיגראַציע בעאַמטע בעהויפּטען, דאָס די דריי דערמאַהנטע מיידלעך צוזאַמען מיט 27 אַנדערע אימיגראַנטען זענען אַריינגעשמוגעלט געוואָרען קיין אַמעריקא אויף א אומלעגאַלען אופן.

„Guttalin"
שוה־פּאַסטע בעסטע קוואַליטעט ווי פאַר די מלחמה
Warszawa, Leszno 78, tel. 174-34

„א פאַשיסטישע יודישע געזעלשאַפט"

צוליב'ן אַנטיסעמיטיזם אין איטאַליען האָבען א חברה יודישע מה־יפות'ניקעס גענומען פראַווען פאַשיסטישע פּאָליטיק.

(א בריוו פון רוים)

פון ה. ב.

עס איז זעהר טרויעריג צו שרייבען, אַז אפילו אין איטאַליען — וואו די יודען בין אהער געלעבט רוהיג, און וואו וועגען אַנטיסעמיטיזם איז קיין רייד נים געווען — האָבען זיך די צייטען געענדערט.

זיכער קאָן מען אין איטאַליען נים רעדען וועגען אַנטיסעמיטיזם אין דעם זין, ווי אין מזרח־אייראָפּא. אין רומעניען און אַנדערשוואו לעבט שוין. עס איז איינגעוואורצעלט א טראַדיציאָנעלער יודען־האַס, וואס עס איז נישטאָ אין איטאַליען. די איטאַליענישע אָפיציעלע מלוכה־געזעצען שיצען די יודען און רבנים, ציווילע און רעליגיעזע אַנשטאַלטען. מען מוז נישט פערגעסען, אַז די יודען האָבען געהאַט א גרויסע ווירקונג אויף דער קעניגליכער פאַמיליע אין איטאַליען, ווייל די ערציהער און לעהרער פון פיל פּרינצען זענען געווען יודען (דער גענעראַל אוטילענגי, פּראָפ' סעגאַמאָר פּילאַקאַ א. אז. וו.).

כמעט אין יעדען מיניסטעריום זענען געווען יודען, לאַמש ווי האָבען קיינמאָל נים אַרויסגעוויזען זייער יודישקייט, אבער עס איז געווען גענוג, וואס זיי געפינען זיך אין רעגירונג, אז קיינער האָט נים געווען צו פאַרשלאָגען געזעצען נעגען די יודען. די יודען האָבען געהאַט פיל פריינד אין סענאַט, וועלכע האָבען נישט דורכגעלאָזען קיין געזעצן וואָס שיצען „די בעקאַנטע בורגער פון איטאַליען".

די איטאַליענישע רעגירונג ביז 1921 האָט פערבאָטען צו דרוקען אַנטיסעמיטישע ליטעראַטור. נאָך דעם זיג פון די פאַשיסטען פלעגען די אָרגאַנען פון וואַטיקאַן איבערזעצען אַרטיקלען פון דער אַנטיסעמיטישער אינטערנאַציאָנאַלער פּרעסע. אָבער זייערע צייטונגען פלעגען זעהר ווייניג געלעזען ווערען, אדער פלעגען קיין איינדרוק נישט מאַכען אויף די איטאַליענער, וועלכע זענען געווען געוואוינט צו בעטראַכטען אלע יודען, וועלכע געפינען זיך אין איטאַליען, עהנליך צו דעם עה־ליבען אלטען לוצאַטי, אדער צום נאַציאָנאַלען העלד פּולצי.

די גלחים פון די דערפער — בפרט אַרום נאַפּאָלי — האָבען געפּרעדיגט אָפט געגען די יודען, אַז זיי נוצען בלוט אויף פסח. בע'נוצ'נ'ען די אָרמע ערד־אַרבייטער און נאָך אלטע און פּראָסטע מע־לייגנונגען — אבער די ווערטער פון די גלחים האָבען קיין ווירקונג נים אויף די איטאַליענישע מאַסען, וועלכע האַסען די גלחים אזוי ווי די אינטעליגענץ.

דאס אַלעס האָט זיך געענדערט זייט דער פאַשיזם איז אַרויף אויפ'ן בינקל.

דער פאַשיזם אלס א נאַציאָנאַל־שאָוויניסטישע פּאַרטיי מוז בעקעמפען אַלץ, וואָס שמעקט מיט אינטערנאַציאָנאַליזם. די פאַשיסטען קאָנען נים צוזעהן קאַלט־בלוטיג די יודישע סאָלידאַריטעט און זענען חושד, אז די איטאַליענישע יודען זענען נישט גענוג געטריי זייער פאַטערלאַנד. די פאַשיסטען זענען נישט צו פרידען, וואס דער ציוניזם איז אָפיציעל אונטערשטיצט פון א רעגירונג, וועלכע איז איטאַליענ'ס געפעהרליכער קאָנקורענט אויפ'ן מיטעלענדישען ים.

פונדעסטוועגען האָט מען נאָך ביז א קורצער צייט נישט געהערט, אז די רעגירונג זאָל עפּעס אַרויסטרעטען נעגען די יודען. די פאַשיסטישע פּרעסע האָט נים, אז דאס קאָן נים דורכגעהן גלאַט אין לאַנד, וואו עס האָבען אַזעלכע זאַכען ביז אַצט נים פּאַסירט. אבער ווער עס קוקט זיך צו צו אַלץ, וואס עס טוט זיך אין איטאַליען מוז מודה זיין, אַז עס איז נישט פרעהליך.

די ערציהונגס־געזעצען פון דעם פאַשיסטישען מיניסטער דזשענטילע זענען נים בעסער פון די אלטע אַנטיקלעריקאַלע געזעצען. דאס יודישע קינד, וועלכעס מוז געצווינגען ווערען אין די רעגירונגס־שולען — ווייל קיין אַנדערע זענען נישטאָ — מוז הערען מיט בלוט און בייזער א קריסט. די רבנים און יודישע כלל־טוער האָבען זיך בעמיהט צו ענדער'ען די דאָזיגע געזעצען, אבער זיי האָבען שטענדיג בעקומען אַזא ענטפער: „די מינאָריטעט מוז זיך אונטערגעבען צו דער מעיאָריטעט", „די אָפיציעלע שטאַאַטס־רעליגיאָן איז די קאַטאָלישע".

אַן אַנדער פאַקט: אין אַלע פאַשיסטישע וואָהלליסטען פון פּאַרלאַמענט און אין אַנדערע רעגירונגס־ און ציוויל־אַנשטאַלטען, איז נים געווען קיין איין יוד. און די, וועלכע זענען געווען, האָבען געמוזט פערלאָזען זייער פּלאַץ.

אויף מאָרגען, נאָך דעם לעצטען אַטענטאַט אויף מוסאָליני'ן זענען אָבגעפאַלען פאַשיסטען אויף די צוויי יודישע טעמפּלען אין פּאַדאָווא, צעשטעמפּערט די שויבען, צעבראָכען די בענק, צעריסען די ספרי־תורות און טליתים און האָבען געוואָלט אויך צעבראַכען דעם אָרון קודש, נאָר דאָס גליק איז געווען, וואָס עס איז אָנגעקומען די פּאָליציי. כמעט אלע צייטונגען האָבען געשוויגען און נים געגעבען וועגען דיזען אינצידענט. די ליבעראַלע קרייזען פון שטאָדט האָבען זיך אַריינגעמישט. און די רעגירונג האָט כמעט אָפיציעל זיך ענטשולדיגט און פערשפּראָכען צו נעהמען און בעשטראָפען די שולדיגע. אפשר אין רומעניען און אין רוסלאַנד זענען אַזעלכע מעשים גאַנץ געוועהנליך — אבער אין איטאַליען ברענגט דער דאָזיגער „פּאָגראָם אין מיניאַטור" צו טרויעריגע געדאַנקען.

ווען די איטאַליענישע לירע האָט אָנגעהויבען צו פאַלען, האָבען אָנגעהויבען די וויכטיגסטע רעגירונגס־צייטונגען צו דרוקען אַרטיקלען, אין וועלכען זיי האָבען בעשולדיגט דעם „יודישען אינטערנאַציאָנאַלען קאַפּיטאַל" אין דער קריטישער לאַגע פון איטאַליען. און א טעלעגראַמע פון רוים צו דעם פאָרשטעהער פון די פאַשיסטישע סינדיקאַטען אין דזשענואַ האָט געשריבען: „קעמפט נעגען דעם קאָמוניזם און די יודישע אירעדענטע".

דער פאַשיזם האָט זיך צוגערייסט צום „הייליגען פאַטער" צוליב פּאָליטישע טעמים, אבער דער „שעיר לעזאזל" זענען די יודען.

די יודען אין איטאַליען קאָנען זיך נים העלפען. מען רעדט, אז עס ווערט געגרינדעט א „פאַשיסטישע יודישע געזעלשאַפט"... דאס שטאַמט פון די בעוואוסטע „מה־יפות'ניקעס". די רעגירונג קאָן איהר באַלאַנס נים ענדערען, וועט קיינמאָל נים גלויבען, אז די יודען זענען אלע מאָל די בעסטע בירגער אין מאַכען אלע שבת הנחמו תשעה באב, דעם ליבעראַלען כורש מלך פּרס, מיט דעם אַנטיסעמיטיזם טיטוס הרשע....

א בעגעגעניש

דער יונגער יודישער דור אין אייראָפּא. — פון — ראובן בריינין.

II.

דער יונגערמאַן, א דריטעל יאָהרען פון מיר, האָט זיך צוגעזעצט נעבען מיר.

עס איז געווען א סימפּאַטיש לעבעדיג בילד.

איך, דער דריי מאָל עלטערער, האָב געהאַלטען אַרונטערגעהן פון בארג, שוין כמעט אַרונטערגעגאַנגען.

דער גאַנץ יונגערמאַן האָט ערשט געהאַלטען אין אַרויפקלעטערן, אַרויפקלעטערען צום שפּיץ. איך, א בוכעל מיר, מאַט, אָבגעשפּאַנט פיס'ם לאַנגען שמייסען־וועג אַרונטער. דער יונגערמאַן איז געווען פריש, געשפּאַנט, גרייט צו דעראָבערן דעם בארג.

דער יודישער יונגער בערג־שטייגער האָט מיר דערציהלט, אַז ער האָט שוין דורכגעמאַכט צוזאַמען א לאַנגען וועג. זעהר א לאַנגען. שוין מאַכע לאַנג וואַנדערט ער צופוס. איצט וויל ער אויף די בערג שטייגען.

עס האָט זיך ענטוויקעלט א געשפּרעך צווישען אונז. איך וויל דאס בקיצור איבערגעבען:

— צוליב וואס — האָב איך געפרעגט — מאַכט איהר אזעלכע לאַנגע פוס־מאַרשעס? וואָס זוכט איהר, וואוהין שטרעבט איהר, וואס ווילט איהר? וואס אונטערנעמט איהר אויף אייער וועג?

— איך זוך גאָרנישט. איך האָב נישט קיין בעשטימטען ציעל. איך האָב פשוט פערגעניגען פונ'ם געהען, פונ'ם שטייגען זעלבסט.

— ווי עס שיינט לויט די נאַטור, די גענייאַליטעט ביי אייך, יונגעלייט, אין אייערע פיס. נאָר אין די מוסקולען, אין זייער בעוועגונג, און דאס אַליין איז אייך גענוג. מיר זענען געווען אין דער יוגענד גאַנץ אַנדערש...

— געוויס זייט איהר געווען גאַנץ אַנדערש — האָט דער יונגערמאַן מיך איבערגעהאַקט — אייער דור איז געווען א דור פון קאָפּ־מענשען, דערום מאַקע האָט איהר אַוועקגעשטעלט די וועלט אויפ'ן קאָפּ מיט די פיס אַרויף. איהר זייט געווען און פערבליבען קאָפּ־מענשען, און דאך ראַציאָנאַליסטען, שוואַרמער, אַבסטראַקטע מענשען. אונזער וואַקסענדער דור, דאַגעגען, שטעהט מיט ביידע פיס אויף דער ערד, אין דער ווירקליכקייט. אפשר זייט איהר מאַקע גערעכט: אונזער שכל, אונזער קראַפט, אונזער גענייאַליטעט ליגען אין אונזערע פיס.

איך: אבער וואס זוכט איהר אין לעבען? וואס פאָדערט איהר פונ'ם לעבען?

ער: מיר זוכען נים. מיר לעבען. איהר פילאָזאָפירט וועגען לעבען. איהר זוכט ערקלערונגען: וואס איז לעבען און וואס פאָדערט פון אונז דאס לעבען? אונזער איצט אויפשפּראָצענדע גענעראַציע וויל לעבען, וויל דאס לעבען זעלבסט — און מיר לעבען, פיהלען דאס לעבען אונזער דאָ־זיין. וואס העלפט זוכען, אז מען געפינט נישט דאס וואס מען זוכט. שאול האָט געזוכט אייזלען און האָט געפונען א מלוכה, א קעניגליכען קרוין. דאס איז געווען אמאָל. איהר, אייער דור אבער, האָט געזוכט מלוכות, אידעאַלע קעניגרייכען, און איהר האָט געפונען אַרום און אַרום אייזלען. מיר, יונגע מענשען פון היינט, זוכען נים: מיר נעהמען דאס, וואס דער צופאַל ברענגט אונז, ווען עס ליגט זיך פאַר אונז צו נעהמען. מיר ווילען נישט פערשווענדען דאס לעבען — דאס לעבען איז קורץ — אויף זוכעניש, פוין־שמעקעניש, אויף חלומות. מיר יאָגען זיך נישט נאָך דעם נעכטיגען טאָג. מיר מאַכען זיך אויך נים קיין זאָרג וועגען מאָרגעדיגען טאָג. מיר זענען רעאַליסטען. מיר זענען א ניכטערער, א לעבעדיגער יוגענד. מיט הויכע ווערטער, מיט קלינגענדיגע פראַזען, קאָן מען אונז נים פערפיהרען, קאָן מען אונז נים בעגייסטערן. מיר האַלטען אָפען אונזערע אויגען. א פאַטאַ מאָרגאַנאַ (א לופט־שפּיגעל) קאָן אונז אין א בלאָטע נישט פערשלעפּען.

איך: און וואס זענען אייערע ליבלינגס־ביכער? ווער זענען אייערע ליבלינגס־דיכטער?

ער: מיר לעזען איבערהויפּט זעהר ווייניג, אדער כמעט גאָרנישט. אויך, ווי עס שיינט מיר, געהערט צו די ביכער־מענשען. ביי אייער דור האָט א בוך געשפּילט א ראָל. איהר זייט ביכער־פרעסער. איהר שטאַפּט זיך אן מיט פרעמדע געדאַנקען, מיט פרעמדע משוגעת, מיט פאַנטאַסטישע בילדער, קראַנקע געפיהלען פון נערוועזע, קראַנקע, איינגעבילדעטע שרייבער. די טויטע אותיות פערגיפטען אייך, רייסען אייך אָב פון דער רעאַלער וועלט, פונ'ם לעבען זעלבסט, פון אייער אייגענעם, פאַר אייך מעגליכען לעבען. ביי אונז יוגענד שפּילט דער דיכטער, דער ראָמאַניסט, דער שעהן־שרייבער איבערהויפּט קיין ראָלע נים, און ער פערנעהמט נים קיין פּלאַץ אין אונזער לעבען. וועגען אויסגעטראַכטע, אויסגעפאַנטאַזירטע פערשוינען, סיטואַציעס און דאס גלייבען, זאָלען מיר אוועקלעגען שעה'ן פון ווירקליכען לעבען, זאָלען מיר בלענדען אונזערע אויגען, זאָלען מיר זיך אָבריימען פון א וועלט מיט טאַטזאַכען, מיט ווירקליכע פּאַסירונגען, מיט ווירקליכע פערגעניגענס? ווען איך נעהם אויף שפּאַס אמאָל א בעלעטריסטיש בוך אין האַנד, א בוך, וואס איז פערפאַסט אין אייערע דורות, קומט עס מיר אויס פרעמד, ווייט און האָט נישט קיין צוציהונגס־פונקט פאַר מיר. אונזער לעבען, אונזערע ליידען ווי אונזערע פערגעניגענס, זענען גאַנץ אַנדערע, ווי די, וואס ווערען געשילדערט אין יענע ביכער. בלעטער איך אין אזא בוך, שיינט מיר, אז איך הער קולות פון קבר, קולות פון אַן אָבגעשטאָרבענער, לאַנג פערשוואונדענער וועלט. מיר, היינטיגע יונגע מענשען, זוכען אַקטועלעס, מאָמענטאַלעס. מיר ווילען געניסען דאס לעבען אויף אונזער אייגענער אָרט. מיר ווילען אליין וואַגען, פערזוכען, ריזיקירען. מיר זאָגען, נים רוקענדיג אויף אונזער יוגענט, יעלעבכמשטענדיג. מיר ווייסען נאָך אליין נים וואוהין אונזער וועג וועט אונז פיהרען. וואס מיר וועלען ווערען. איינס אבער ווייסען מיר: מיר ווילען מאַכען אונזערע אייגענע פעהלער. דאס לעבען אליין וועט אונז שוין לערנען ווי אויסצופעסערען אונזערע אייגענע פעהלער. מיר געהען מיט אונזער אייגענעם אינסטינקט. לויט דעם קאָמפּאַס פון אונזערע אייגענע אינסטינקטען און לעבענס־אינסטינקטען. איהר זייט געווען קלוגער און ערפאַהרענער פון אונז, יונגע שנעקעס, אבער וואס קאָן אונז העלפען, וואס קאָן אונז נוצען אייער קלוגשאַפט, אייערע ערפאַהרונגען? און וואוהין האָט איהר אונז געבראַכט אין דערפיהרט מיט אייער וועג־ווייזונג? נאָך לאַנג־לאַנג וועט אונזער דור דאַרפען, מוזען צאָהלען פאַר אייערע „קלוגשאַפט", פאַר אייערע „ערפאַהרונגען". איהר האָט אונז אויף אייער געוויסען. איהר האָט געשמעקט הויך, און בעסטען פאַל, און אונז געוואָרפען אין בלאָטע ביין, מיר ווילען נים זיין א שאָטען, אַנ'אָבקלאַנג, אדער א ווידערהאַלונג פון אייער דור, פון אייערע דורות. מיר ווילען נים זיין קיין יורשים. אייער ירושה איז פאַר אונז א לאַסט. איהר געט אַראָב פון בארג, איהר זייט מיד — איהר קאָנט נים זיין קיין וועגווייזער. איך בין יונג. איך וויל וואַגען. איך וויל אַבענטויערן. אפשר דעם שפּיץ בארג, וואס איהר האָט נים דערגרייכט, נישט געקאָנט דערגרייכען. אפשר, זאָג איך, וועט עס מיר געלינגען. איך וויל פּרובען. איך האָב מיין וועג, מיין אַנטויזיאַזם, מיין האַ־ראַנט, מיין שוואונג־קראַפט.

איך: האָט איהר גאָט אין האַרצען? ווער איז אייער גאָט? האָט איהר א גלויבען?

ער: איך האָב נאָך קיינמאָל נישט נאָכגעטראַכט וועגען דעם. מיר, היינטיגע יונגעלייט, מיר, גאַנץ יונגע, זענען נים קיין גאָט־זוכער, קיין גלויביגע און קיין לייקנער. די פראַגע וועגען דער עקזיסטענץ פון א גאָט פּלאָגט אונז נישט. מיר האָבען וויכטיגערע, פּראַקטישערע פראַגען. און איהר, די גאָט־זוכער, וואס און וועמען האָט איהר געפונען, אויסגעפונען? וואס האָט איהר ענטדעקט, ענטפּלעקט? האָט אייער גאָט — זאָגען מיר: אייער גאָטס־בעגריף — נים באַנקראָטירט? דער גאָט, וואס האָט זיך ענטפּלעקט צו די פריהערדיגע דורות, קאָן אונז נים בעגייסטערען, קאָן אונז אַבסאָלוט נים אינטערעסירען. וועט אונזער דור ווערט זיין, אז גאָט זאָל זיך צו איהם ענטפּלעקען — וועט ער זיך אונז, וואהרשיינליך, אין א גאַנץ אַנדערער געשטאַלט, דורך גאַנץ אַנדערע צייכענס און אַנדערע וואונדער ענטפּלעקען. אייערע דורות האָבען געגלויבט אין גאָט — ווען זיי האָבען איבערהויפּט געגלויבט באמת — און דאָך האָבען זיי געדינט דעם טעמפּעל, דעם שטן.

איך: און וואס זענען אייערע בעציהונגען אין פערהעלטנישען צו אייער פאָלק, צום יודענטום, צו זיינע פּראָבלעמען און אויפגאַבען פאַר דער צוקונפט, ווען איך דאַרף דאס זיך דערלויבען צו פרעגען?

ער: די וואהרהייט זאָגענדיג, האָב נים איך און אויך נישט מיינע חברים, זיך פערטראַכט. איך ווייס גאָר אַליין נים וואוהין איך געהער. מיין פאָטער איז א דייטשער יוד, א נאַציאָנאַליסט און א ציוניסט. זיין נאַציאָנאַליזם און ציוניזם זענען נים מעהר, ווי א שאַבלאָן, אהן וועלכען נים איז קען־נאָדעל. דער נאַציאָנאַליזם איבערהויפּט, איז פאַר מיר עמוואס פרעמד, אבגעלעבט און אַבגעשמאַקט. דער יודישער נאַציאָנאַליזם — א לעדיגע פראַזע. וואס קאָן עס מיר געבען? מיט וואס פאַר אַנ'אינהאַלט קאָן עס מיר פערזיכערן? וואס ווייס איך פון יודישקייט? איך שטודיר נאַטור־וויסענשאַפטען, לעב אין אַן אייראָפּעאישער אַטמאָספערע, אין א דייטשער סביבה, אינטערעסיר זיך מיט ספּאָרט, מיט מעכאַנישע פראַגען. די פּאָליטיק ציהט מיך נים. און ווי קאָן מיך די יודישקייט פעראינטערעסירען? וואס ווייס איך פון דעם? און וואס ווייס אפילו מיין פאָטער פון יודישקייט. לאַמש ער שרייט, אז ער איז א ציוניסט? איך האָב א פּאָר פריינד אין ארץ־ישראל. זיי זענען דאָרט חלוצים, ערד־אַרבייטער און חלומ'ען וועגען א יודישער רעגענעראַציע. פאַנטאַסטען, פערפלאָנטערטע, עקזאַלטירטע. פאַר מיר זענען אזעלכע קרבנות אונבעגרייפליך. מיינע חברים די חלוצים געהערען שוין אויך צו אַן אַנדער דור. די לעצטע. די אַסימילאַציע איז פאַר מיר אויך עקעלהאַפט. איך וויל נים אַסימילירט ווערען, פערשלונגען און פערשוואונדען ווערען אין א פרעמדען פאָלקס־אָרגאַניזם. אבער איך געפיהל, אז אויך די נאַציאָנאַליסטען־ציוניסטען זענען אַסימילירט. דינען פרעמדע געטער, אָבגעטער. איך קאָן זיך דערפאַר נים בעגייסטערען. איך וואָלט וועלען אָבהיטען, ריין האַלטען מיין „איך", מיין איינענעם, מיין ווירקליכען איך. איך ווייס אבער נים איינגענטליך אין וואס בעשטעהט מיין איך. איך בין נאָך יונג. איך וויל לעבען, הנאה האָבען פון לעבען. איך וויל פריי זיין. איך וויל נים, איך קאָן זיך נים אַריינלאָזען אין אַבסטראַקטע חקירות וועגען מיין איך. וואס קומט אַרויס דערביי? איך מוז געהען. אדיע!

ווי יודען אין רוסלאנד האבען זיך געשראקען פאר דער פאלקס-צעהלונג.

פון דעם שטעטעל סאמאגאוו, פראס-קוראווער קרייז, שרייבט מען דעם מאס-קווער „עמעס":

„מען קאן ניט זאגען, אז מען האט דא די בעפעלקערונג נישט צוגעגרייט צו דער פאלקס-צעהלונג און דאך זיינען שוין פאר די ערשטע טעג פערצייכענט געווארען א היבש ביסעל קוריאזען אדער אפשר עפעס אנדערש...

— אייער בעשעפטיגונג? פרעגט דער צעהלער ביי א פערמעגליכען בעל-הבית.

— גאר ניט.

— פון וואס-זשע לעבט איהר?

— איך לעב נישט.

— וואס הייסט?

— נו, מילא, פערשרייבט, אז איך לעב פון דער בהמה.

— ווי אלט איז אייער זוהן? פרעגט דער צעהלער ביי א יודענע.

— 20 יאהר.

— און דאס מעדעל?

— 20 יאהר.

— זיינען זיי א צווילונג?

— חס וחלילה, נאר כ'ווייס, דאס מע-דעל שטעהט אין שדוכים, קאן דאס איהר נאך פערשאטען.

א צווייטע יודענע, אויף דער פראגע וועגען איהר בעשעפטיגונג, ענטפערט מיט כעס:

— יונגערמאן, צופיל ווילט איהר וויסען! אפשר דערצעהלען אייך אויך, וואס ביי מיר קאכט זיך אין טעפעלע?

אויף דער פראגע ביי א פוילער וויפיל ערד ער האט, קוועטשט יענער מיט די אקסלען:

— דער גוטער יאהר ווייס אייך ווי עס איז בעסער צו ענטפערען, זאגען מעהר, וועט מען שטעלען א גרעסערען שטייער. זאגען ווייניגער וועט מען נאך אפנעהמען די איבעריגע".

אזעלכע ענטפערס האבען די צעהלער בעקומען ניט נאר אין דעם שטעטעל סאמאגאוו, נאר אין אלע שטעט און שטעטלעך פון גאנץ רוסלאנד. אויף דעם בע-קלאגען זיך אלע באלשעוויסטישע צייטונגען פון לאנד. דער עולם האט פשוט מורא צו דערצעהלען דעם אמת מיט וואס מען בעשעפטיגט זיך, פון וואנען מען לעבט און ווי אזוי מען לעבט.

—0—

א דינסט-מעדעל בעקומט א ירושה פון 5 מיליאן דאלאר.

דער געליבטער, וואס האט זי אוועקגעווארפען, בעט זיך מיט איהר חתונה צו האבען, אבער זי וויל נישט.

דאס 28-יעהריגע דינסט-מעדעל מאריא דראקסדארף פון לייפציג, וואס דינט שוין זייט היבשע יאהרען ביי א קעלנער, האט פלוצלונג געקריגען א בריף פון איהרע קרובים אין אמעריקא, אז איהר פעטער, וואס איז דארט געשטארבען א קינדער-לאזער, האט איהר פערשריבען א גרויסען טייל פון זיין פערמעגען, וואס מאכט אויס 5 מיליאן דאלאר.

די ידיעה איז זיך בליץ-שנעל צוגאנ-גען איבער דער גאנצער פראווינץ, אז אנ-ארים דינסט-מעדעל איז בעגליקט גע-ווארען מיט אזא געוואלטיגער אפוטיקא און דאס דינסט-מעדעל בעקומט יעדען טאג פעק בריף, אין וועלכע מ'ליגט איהר פאר פיינע שדוכים אדער מ'בעט פון איהר א בעמולדע נדבה.

גרויסע גוטס-בעזיצער און אלערליי פעטמאנשע, וואס פארנעמען פיינע פאס-טענס האבען פלוצלונג ביי זיך אנטדעקט ברייטהארציגע ליבע-געפיהלען צו דעם ארי-מען דינסט-מעדעל, וואס זיי האבען ביז אהער פערראכטעט.

ארום 80 בריף טעגליך פלעגט דאס דינסט-מעדעל דערהאלטען מיט ביטעס, פארשלאגען און ליבעס-ערקלערונגען. דאס מעדעל, האט זיך אזש בהלייגט אין דעם ארמען פיר גרויס אנשט-רענגונג צו לייענען אזוי פיל בריף. מייל האבען געבעטען אונטערשטיצונגען אויף א וואר-סדעע 10 טויזענד מארק אנדערע פון 100 טויזענד מארק. דערנעבען זענען נאטירליך געווען נישט בלויז פריוואט פערזאנען נאר אפילו וואהלטעטיגע גע-זעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

דערהייל האט אבער דאס דינסט-מע-דעל די ירושה נאכנישט בעקומען. זי דינט נאך ביים קעלנער און איהר חתן, דער מויערער יוזעף ראסא, וועט קריגען דעם פיינעם נדן.

ס'איז כדאי דערביי צו דערצעהלען אז דאס בעגליקטע דינסט-מעדעל האט שוין מיט טעליכע יאהר געבוירען א קינד און דער געליבטער האט געמאכט לך, נישט וועלענדיג זי מיהר אנקוקען. דאן האט דער קעלנער רחמנות גע-האט אויפ'ן ארימען מעדעל און זי אריי-גענומען אין שטוב. שפעטער האט זיך אין איהר פערליבט דער מויערער.

דערהערענדיג פונ'ם גרויסען גליק, וואס עס האט זיין אמאליגע געליבטע געטראפען, איז דער פאלשער חתן, גע-קומען צו דעם דינסט-מעדעל, זיך ענט-שולדיגט פאר וואס ער האט זי דעמאלט מיט'ן קינד פערלאזען און געבעטען ווי-דער איהר האנד.

דאס דינסט-מעדעל וויל אבער באמת חתונה האבען מיט'ן מויערער, וועלכער האט זי געליבט נאך דאן בעת זי האט פון איהר ירושה קיין אהנונג נישט גע-האט. און די חתונה וועט גלייך געפרא-וועט ווערען ווי באלד די ירושה וועט אנקומען דורך דער באנק פון אמעריקא.

—0—

א גרויסע ארטאדאקסישע בילדונגס-קאנפערענץ אין ליטע.

קאוונע. (יט"א) דעם 15-טען און 16-טען ה. ח. איז דא פארגעקומען א גרויסע ע-ציהונגס-קאנפערענץ צונויפ-גערופען דורך דער בילדונגס-צענטראלע „יבנה". אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט פיל בעקאנטע רבנים און פעדאגאגען. פון דייטשלאנד זענען געקומען צו דער קאנפערענץ ראבינער דר. הילדעסהיימער, ראבינער דר' קאר-לעבאך און דר. לעא דייטשלענדער, די-רעקטאר פון קרן-התורה-צענטראלע.

די ארגאניזאציע „יבנה" איז געשאפען געווארען אין יאהר 1919 דורכ'ן רב-הכולל שאפירא אין קאוונע, דעם דע-מאלסטיגען וויצע-מיניסטער דר. ראב-מנאוויטש און הר' י. דייטשלענדער. „יבנה" פיהרט אן מיט א שול-נעץ פון 70 פאלקס-שולען, 3 מיטעל-שולען און לעהרער-סעמינאר. די אלגעמיינע צאהל שילער אין די יבנה-שולען בעטרעפט לערך 7000.

—0—

ביקאנטע רעוואלוציאנערין באלאבאנאווא געשטארבען.

לענינגראד. (יט"א) דא איז גע-שטארבען אין עלטער פון 84 יאהר די בערימטע רעוואלוציאנערין אנדרושקע-קא באלאבאנאווא. די פערשטארבענע האט א לאנגע צייט געשפילט א וויכטי-גע ראלע אין דער אינטערנאציאנאלער ארבייטער בעוועגונג. אין יאהר 1871 האט זי זיך בעטייליגט אין דעם אויפ-שטאנד פון דער פאריזער קאמונע. פון דער פריהער יוגענד איז זי געווען מיט אלע סאציאליסטישע אנפיהרער אין רוסלאנד, פראנקרייך, ענגלאנד און איטאליע. א לענגערע צייט האט זי גע-ארבייט אין איטאליען און האט א סך מיטגעהאלפען צו ארגאניזירען דארט די סאציאל-דעמאקראטישע פארטיי. די פערשטארבענע איז אויך געווען בעקאנט מיט די גרעסטע סאציאליסטישע פיהרער. אין יאהר 1917 איז זי צוגע-טרעטען צום קאמוניזם, אבער נאך איי-ניגע יאהרען האט זי זיך צוריקגעצויגען פון אקטיווער פארטיי-ארבייט. באלאבא-נאווא האט געשטאמט פון א יודיש-ארי-סטאקראטישער משפחה און ביז'ן סוף פון איהר לעבען האט זי נישט געביטען איהר גלויבען.

פלענער פון העברעאישע קא-טעדרעס אויף אוניווערזיטעטען.

פילאדעלפיא. (יט"א) לויט א בעשלוס וואס איז אנגענומען געווארען אויף דער לעצטער קאנפערענץ פון בני-ברית וועלען פערשידענע יודישע געזעל-שאפטען און לאזשעס אנהויבען א קאמ-פאניע צו זאמלען צוויי מיליאן דאלאר אויף איינצופיהרען העברעאישע קורסען אין די גרעסטע אוניווערזיטעטען פון לאנד, ווי אויך צו בעקעמפען דעם אנ-טיסעמיטיזם.

איין מיליאן דאלאר וועט פער-ווענדעט ווערען אויף די העברעאישע קאטעדרעס און דער צווייטער מיליאן אויף צו בע-קעמפען די אנטיסעמיטישע פראפאגאנ-דע אין לאנד. ענליכע קאמפאניעס וועלען אויך פארקומען אין אנדערע לענדער, וואו דער ארדער בני-ברית האט לאזשעס.

—0—

די געהיימניש פון יענער נאכט...

שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען.

פון לעאן פייערמאן.

(28-טע פארטזעצונג).

— וואס עס'ס בלייבט? — האט פאבסט געפרעגט, נעמענדיג זי פאר דער האנט — קיינמאל האב איך דיך אזוי נישט געזעהן... אפשר ביסטו קראנק?...

— ניין, ניין, איך בין נישט קראנק... איך בין שרעקליך אויפגערעגט... פערשטעהסט?

— פארוואס ביסטו אזוי אויפגערעגט?

— פארוואס?... דו פרעגסט נאך פארוואס?... א, איהר מענער, אלע זייט איהר פון איין שניט... צו ערשט זאגט איהר צו געלדענע בערג און דערנאך!... פארוואס האסטו מיך אבגעריסען פון מיין מאן?... איז מיר דען געווען שלעכט אין זאקאפאנע?... דו האסט מיר גארנישט דערצעהלט, אז דו האסט אזא לאקאל...

— און אפשר געפעלט דיר נישט, וואס?

— דו ביסט עקעלהאפט... איך האס דיך און דיינע געסט!... איך וואלט אייך אלע דער'הרג'עט צום טויט!... גיב מיר צוריק די פרייהייט!... איך וויל צוריק צו מיין מאן... דא וויל איך נישט בלייבען!

— שווייג! — האט פאבסט בייז אויסגערופען — עס איז איצט נישטא קיין צייט אויף פרעטענזיעס!... די געסט ווארטען... דו זאלסט דיך שוין אנטון און ארויס אין זאל?... עפעס א באנקיר בעמיהט זיך דארט, דו זאלסט קומען צו איהם אויף דער היינטיגער נאכט זיך וויילען... זיי צו איהם נישט אבשטויסענד... ער האט מיר שוין געגעבען א האלבען טויזענדער... נו, שנעלער, טו דיך אן... דא האסטו 200 זלאטעס האנד-געלד!...

אסתר האט גארנישט געענטפערט. זי האט בעהאלטען דאס געלד אין שופ-לאד און געגאנגען אנטון די זאכען.

אין א וויילע ארום איז זי א שמייכלענדיגע, אבער א מידע און א בלייכע ארויס אין זאל.

דער דיקער באנקיר האט שוין געווארט אויף איהר נעבען דער טיר.

18-טער קאפיטעל.

— פרוי פינמאן!... פרוי פינמאן!... איך האב פאר אייך א פרעהליכע ידיעה!... האט געשריגען די שכנ'טע, אנכאפענדיג שרה'ן פאר'ן ט'כעל. שרה האט זיך אומגעדרעהט. קיינער וואלט די ארימע פרוי נישט געקענט דערקענען. איהר פנים איז פולשטענ'יג געענדערט געווארען. באנדזשענדיגע אויגען זענען געזעסען אין צוויי טיפע גריבער. אויפ'ן בלייכען פנים איז נישט געווען צו זעהן קיין טראפען בלוט. שרה איז געגאנגען אויף דער גאס מיט א לאנגזאמען, פאמעליכען טריט.

— פרוי פינמאן... איך האב פאר אייך א פרעהליכע נייעס... וועגען אייער טאכטער שרייבען די גאזעטעס... אזוי זאל איך געזונד זיין, ווי די בלעטער שרייבען וועגען איהר... אליין האב איך אפילו נישט געלייענט, אבער מענשען האבען עס מיר דערצעהלט...

שרה האט בעקומען א גלאנץ אין די אויגען און זי איז געווארען א ביסעל אויפגעלעבט.

— וועגען מיין טאכטער? וואס רעדט איהר? וואס שרייבט מען?

— מען שרייבט אז זי איז זעהר א שעהנע און זי געפינט זיך אין זאקאפאנע.

— וואו?

— אין זאקאפאנע... דאס איז ביי קראקא...

— וואס טוט זי דארט?...

— וואס זי טוט דארט? איהר ווייסט נישט וואס זי טוט? איהר ווייסט נישט וואס יונגע מעדלעך טוען אין זאקאפאנע?... זיי וויילען זיך... זי האט דארט מן-הסתם, גרויס „פאוואדזעניע"... די מענער לויפען איהר נאך... אייער טאכטער וועט רייך ווערען... איהר וועט זעהן...

די שכנ'טע האט א קוועטש-געטון מיט'ן פנים און אנגעקוקט שרה'ן:

— פארוואס זעהט איהר אזוי שלעכט אויס?

— איך... איך פיהל מיך שלעכט... אז מען ווערט אלט, פעהלען אויס כחות... שוין צייט זיך אפצורוהען...

— נו, ני, רעדט נישט קיין נארישקייט... שרה איז נישט אלט, ווי זי מאכט זיך... שרה דארפט זיך פרעהען... דער טאכטער גהעט אזוי גוט...

די שכנ'טע האט געזאגט א „גוטען טאג" און געגאנגען ווייטער. די פיס האבען זיך געבויגען אונטער שרה'ן. די געדאנקען אין קאפ האבען זיך איהר געמישט.

— אין זאקאפאנע... מיין טאכטער... אליין... ווילט זיך...

שרה האט דאס נישט געקענט פערשטעהן.

אהיימקומענדיג האט זי דאס גאנצע געשפרעך מיט דער שכנ'טע דערצעהלט איהר מאן.

ר' דוד האט זיך געגלעט איבער דער גרויער בארד און זיך פערטראכט.

— דו ווייסט וואס? — האט ער געזאגט צו זיין פרוי... אויב זי געפינט זיך אין זאקאפאנע, וועלען מיר, אפשר, שרייבען צו איהר א בריף, וואס?

— דו ביסט גערעכט... — האט שרה געענטפערט — מיר וועלען שרייבען א בריף...

— און די אדרעס?.. צי ווייסטו וואו זי וואוינט?..

שרה האט זיך פערטראכט.

— ניין... ניין... איך ווייס נישט... אבער מען וועט שרייבען דארט א אדרעס... אלע מוזען זי אודאי קענען... און דעם בריף וועט מען איהר אזוי אויך אפגעבען...

— מיינסטו, אז מען קען שרייבען צו איהר א בריף אהן אדרעס?..

— יא, כ'מיין אזוי.

ר' דוד האט גענומען פאפיר, א האלטער-פעדער און דעם טינטער. ער האט אנגעטון די ברילען, זיך אהינגעזעצט ביים טיש און גענומען שרייבען מיט א ציטערדיגע האנט:

„מיין ליבע טאכטער! איך דיין פאטער, דיין אלטער פאטער, האב צו דיר מיט א הייס געבעט... אויב דו ווילסט, אז איך זאל די איבריגע יאהרען פון מיין לעבען נאך גליקליך זיין אויב דו האסט נאך אין דיין הארץ א פונק פון רחמנות פאר דיינע עלטערן, וועלכע האבען דיך געבראכט אויף דער וועלט, זאלסטו קומען צו מיר וואס-שנעלער צו פאהרען"...

ר' דוד האט אויפגעהערט צו שרייבען. טרעהרען זענען איהם געקומען אין די אויגען ארייין. די בוכשטאבען זענען פאר איהם געשפרינגען אויפ'ן פאפיר. ער האט די טרעהרען אפגעווישט מיט א טאשען-טוך. שרה האט שטיל צוגעזיפצט. — מיר האבען שוין מעהר קיין כחות... — האט ר' דוד ווייטער געשריבען — מיר האבען שוין קיין כח נישט... דערבארעם דיך איבער אונז, אויב דו ביסט אונזער טאכטער, אונזער איינציגע טאכטער... קום צו פאהרען... מען וועט דיר אלץ מוחל זיין... נאר קום צוריק צו אונז... עס בעטען דיך דיין אלטער פאטער און דיין אלטע מוטער"...

שרה איז באלד אראפ אין געוועלב און געקויפט א קאפערט און מארקעס.

ר' דוד האט פערקלעבט דעם בריף און מיט גרויסע בוכשטאבען אויס-געשריבען:

„פרייליין אסתר פינמאן, זאקאפאנע".

שרה האט דעם בריף אריינגעווארפען אין פאסט-קאסטעל.

(פארטזעצונג קומט).

פארוואס די היינטיגע מיידלער האבען אנ'ערגערן נאמען ווי די אמאליגע.

וואס א בעקאנטער אמעריקאנער שרייבער זאגט וועגען דעם.— ווי אזוי דארפען יונגע מיידלעך ערצויגען ווערען.

אין „אמעריקאן" שרייבט די שריפט-שטעלערין קעטלין נאריס אזוי:

א מאדנע זאך, מיידלעך האבען אין לעבען זייערע ספעציעלע צרות: זיי הא-בען גענוג זארג וועגען זייערע קליידער, וועגען די בעציהונגען, וואס מענער הא-בען צו זיי, און אנדערע זאכען. און דערהייל האלט מען די היינטיגע מייד-לעך אין איין קריטיקירען, אין איין בע-רעדען. נישט איינער וועט ארייננווארפען א מיינונג, אז דאס היינטיגע מיידעל איז צולאזענער, ערגער ווי די אמאליגע. דאס טוען אפילו היינט-וועלטיגע מענער, וואס האלטען זיך פאר קלוגע און גע-לערנטע לייט. שוין אפגערעדט פון די פראפעסיאנעלע מאראל-זוכער, גאט'ס סטראפעשעס. זיי רופען אן דאס היינט-וועלטיגע מיידעל מיט די ערגסטע נעמען. אויך אין די צייטונגען דרוקען זיך אנ-פאלען אויף די היינטיגע מיידלעך.

איז דאס אמת? זענען טאקע די היינטיגע מיידלעך ערגער פון די אמא-ליגע?

דער אמת איז, שרייבט קעטלין נא-ריס, אז די גאנצע געשיכטע ווערט שטארק איבערטריבען. די היינטיגע מייד-לעך שטעהען אין אלגעמיין אויף א העכערע מדרגה פון אנטוויקלונג, ווי די פריהערדיגע דורות פון פרויען. די זאך איז דאס, וואס דער גאנצער בעגריף, וואס עס איז יא מאראליש און וואס עס איז נישט מאראליש, איז דאך א זאך, וואס האלט זיך אין איין בייטען. ווען מען זאל, למשל, אננעמען, אז אפשע-רען א בארד איז נישט קיין מאראלישע זאך, וואלטען אלע געגאלטע מענער ער-שיינען אלס אוממאראלישע לייט. נעהמט מען אבער אן, אז אפשערען א בארד איז גארנישט, איז דאס בלויז א פערזענליכע זאך, דאן מאכט מען פון דעם קיין וועזען נישט.

און מאדנע: אין דער זעלבער צייט זענען פערהאן א סך, וואס האלטען נאך, אז די פרוי, וואס שערט זיך אפ איהרע האר, גהעט אוועק אויף דעם וועג פון אוממא-ראליטעט.

פון דעם איז צו זעהן, אז די בעשול-דיגונגען געגען דעם היינטיגען מיידעל אין אלגעמיין זענען א היבש ביסעל אי-בערטריבען.

שוין דאס אליין, וואס דאס היינטיגע מיידעל איז מעהר געבילדעט, מעהר אנט-וויקעלט און איז מעהר זעלבסטשטענ-דיג שוין דאס אליין מוז פיהרען, אז די מאראל איהרע זאל זיין פון א העכערען סארט. אויב עס זעהט זיך צו-לאזענקייט ביי געוויסע מיידלעך, איז דאס בלויז די צולאזענקייט פון געוויסע מענשען פון דער היינטיגער צייט אין אלגעמיין. די גאנצע וועלט לעבט איצט אין אנ'איבערגאנגס-צייט. אלטע אננענו-מענע בעגריפען שטארבען; נייע אידעען האלטען זיך אין פערפונדעהען. יעדעס לאנד מאכט דורך אנ'איבערגאנגס-צייט. אזוי איז עס אין רוסלאנד, אזוי איז עס אין דייטשלאנד, אין עסטרייך, אין טערקיי און אנדערשוואו. אין דעם ווייטען מזרח קומט אויך פאר אנ'איבערגאנגס-צייט. אלטע, פערשלאפענע פעלקער ער-וואכען צו א נייעם לעבען. אפילו אמעריקא מאכט דורך גרויסע ענדערונגען, כאטש קיין אפענע, געזעלשאפטליכע רעוואלוציע זעהט זיך נאך דא נישט דערהייל. עס ענדערען זיך בעגריפען און עס ענדערט זיך דער לעבענס-שטייגער. אין אזעלכע צייטען כאפען זיך ארויס שלעכטע זייטען פון דעם, אדער יענעם עלעמענט פון דער געזעלשאפט; דער ווערט אביסעל צולאזען, דער צווייטער ווערט צו הפקר-דיג. פון דעם אלטען רייסט מען זיך אפ און מיט דעם נייעם לעבען האט מען נאך זיך נישט איינגעלעבט. דאס איז אבער דער צושטאנד פון דעם גאנצען לעבען איצט. מען קען דעריבער נישט קומען צו דער פרוי מיט ספעציעלע טענות, אז זי איז דאס די, וואס איז איצט שלעכט און צולאזען.

אז מען קוקט זיך צו צו דער היינטי-גער פרוי מיט א פערשטענדניס פאר'ן לעבען, זעהט מען, ווי געזאגט, אז די מאראל פון דער היינטיגער פרוי שטעהט העכער ווי די מאראל פון אמאליגע פרויען. דאס היינטיגע פרויענצימער קריגט אלץ א קלאהרערען בליק אויפ'ן לעבען; זי נעהמט אויף זיך מעהר פער-אנטווארטליכקייט, זי ערציהט בעסער איהרע קינדער און זי העלפט צו פער-שעהנערען דאס מענשליכע לעבען.

דערביי בעמערקט זיך אבער היינטי-גע צייטען א מאדנע זאך: מאמעס בע-רעדען זייערע טעכטער. יא, נישט נאר גלחים און אנדערע גאט'ס סטראפעשעס האבען טענות צו די היינטיגע יונגע מיידלעך, נאר אייגענע מאמעס בערעדען זייערע טעכטער. קיינמאל, דוכט זיך, האבען מאמעס אזוי פיל נישט בערעדט זייערע טעכטער, ווי אין די איצטיגע צייטען. דאס נעמט זיך, ווידער אמאל, פון דעם, וואס דער נייער דור, לעבענ-דיג א גאנץ אנדער לעבען, ווערט נישט אלע מאל גוט פערשטאנען פון די עלטערן, און עס קומען אין הויז ארויס קריגערייען.

די מאמע זעהט ווי איהר טאכטער פיהרט זיך אויף שטיפערישער פון איהר — ווען זי איז געווען א מיידעל, און זי הויבט זיך אן זארגען וועגען דער מא-ראל פון איהר טאכטער. פון א קלייניג-קייט קען א מאמע אמאל א וועזען מא-כען און מיינען, אז איהר טאכטער פיהרט זיך אויף ווער ווייס ווי שלעכט. זי זעהט ווי איהר מיידעל גהעט ארויס מיט א בחור בעקומט ליבעס-בריוולעך, און דאס הארץ פון דער מאמען הויבט זיך אן צו שרעקען פאר איהר קינד.

נאטירליך, איז דאס נישט אלע מאל אזוי דער פאל. עס זענען טאקע פאר-האן מיידלעך, וואס, נישט פערשטעהענ-דיג דאס לעבען, פאלען זיי אריין. פאר-האן מיידלעך, וואס לויפען ארום גאנצע טעג און גאנצע נעכט; זיי ווערען בער-ווען און אלט פאר דער צייט. ווען זיי זעהען חתונה האבען, מיינען זיי אויך, אז זיי וועלען ווייטער קענען אזוי ארומ-לויפען, זיי פערשטעהען נישט, אז ווען מען געהט חתונה האבען נעהמט מען אויף זיך א גרויסע פעראנטווארטליכקייט.

אז מען פערשטעהט דאס אבער נישט, ענדיגט זיך די הייראט מיט א סקאנדאל, מיט א קריג, מיט א געשלעג. אבער דאס זענען בלויז איינצעלנע פאלען. ווער עס פיהרט זיך אויף אזוי, בעצאהלט פאר דעם גאנץ טייער. אבער מאכען פון דעם א כלל פאר אלע מיידלעך איז אומזיניג.

פערהאן מאמעס, וואס געהען שטענ-דיג נאך זייערע טעכטער, ווי וועכ-טערקעס. דאס האט א שלעכטע ווירקונג אויף דער טאכטער. זי הויבט אן צו בעהאלטען אלצדינג פון דער מאמען; זי מאכט פון יעדער זאך א סוד, און פיל מאל ברענגט דאס צו שלעכטע רע-זולטאטען.

פערהאן ווידער מאמעס, וואס רעדען זיך איין, אז זיי קענען זיין חבר'טעס צו זייערע טעכטער. דאס איז אויך א פאל-שע מיינונג. טעכטער האבען ליב מא-מעס ווי מאמעס, אבער נישט ווי חבר'-טעס. א טאכטער וויל נישט, אז איהר מאמע זאל איהר נאכגעהן אויף טריט און שריט. ניין, א מאמע, ווי מאדערן זי זאל נישט זיין, קען נישט זיין קיין חבר'טע איהר טאכטער.

רעדענדיג וועגען דער זעלבער פרא-גע, זאגט זיך ארויס דער שרייבער רו. פערט יוהז: „מעדערנע מאמעס, וואס האל-טען זיך אן א טאקטיק צו האלטען זייער טאכטער אין בלינדקייט, צו פערלייקע-נען אלע זינד פון דער וועלט, צו פער-האלטען דעם אמת'ן לעבען. דאס איז א שלעכטער וועג. א מאמע דארף קודם-כל בעשליסען ביי זיך, אז זי קען געטרויען איהר טאכטער, אז איהר טאכטער איז א מענש און נישט קיין לאלקע. ענטשטאט האלטען די טאכטער אין בלינדקייט און אין קינדישקייט — אזוי ווי מען פלעגט אמאל טון — דארף די היינטיגע מאמע איהר קינד בעסער ערציהען אויף דעם פערשטאנד פון לעבען און זי דארף אריינגעבען אין דער טאכטער'ס הארץ א געפיהל פון זעלבסאכטונג, זעלבסט-פעראנטווארטליכקייט און פון צוטרוי צו זיך אליין.

—0—

לאדזער כראניק.

אומזיסטע מיטאנען פאר ארימע לייט.

(—) דער אמט פאר געזעלשאפטלי־כע הילף האט געשפאנט אויף רעזו־לוציע נאם 75 צ קוב, וואו ארומעלעט דעקאטען אומזיסטע מיטאגען.

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע.

(ע) שהערגעלטען האט דער מלוכה־אמט ארבעטס־פאר־מיטלונגס־אמט בעקו־מען צ מיטטעלונגען, צו דונסטאג דאר־פען אויסנצאהלט ווערען אונטערשטיצונגען פאר גוכטיגע ארבייטסלאזע. עס וועלען אלס בל בעקומען אויסגעצאהלט די, וואס בעזוצען די לענומטאציעס פון נומער 18.

א העברעאישער רעפעראט פון ש. טשערנאוויטש (ספון).

מארגען, מאנטאג 8.30 אזיגער ארענט די „התאחדות" אין אן אינטערעס פון א העברעאישען אויגנד מיט דער בעטייליגונג פון ש.טשערנאוויטש (חפץ) אין ירושלים און ד"ר א־יה טארטאקא־ער.

פאליטישער מיטינג.

הייגט קומט פאר אין זאל „אומפע־יאל" א גרויסער פאליטישער מיטינג אין דער הונגער פפ"ם. מיט רעדנער פ"ש־מען אויף די דעפוטאטען באדלינסקי און שעמעצנסקי.

גרויסע קאנפערענץ אין האנדעלס־מיניסטעריום

וועגען עקספארט פון מאנופאקטור קיין סאוו.־רוסלאנד און ווייטער מזרח

מיט'ן אנטייל פון פארשטעהער פון לאדזער אינדוסטריע און האנדעל.

שהערגעלטען אין דער פריה זענען כיין לאדז צו־זאמענקומען די פארשטעהער פון דער לאדזער אינדוסטריע און סליחר'טום מיט ד"ר בארטשינסקי, פאנגאנסקי, באביצקי, עטינגאן און ד"ר זאקס ב־אש. די דעלעגאציע איז געפאהרען קיין וואר־שא אויף דער אמטלאדונג פון האנדעלס־מיניסטער קוויאטקאווסקי, בי וועלכען עס איז פארגעקומען א פאר־לעזונג וועגען עקספארט פון מאנופאק־טור־סחורות קיין רוסלאנד.

לויט די אינפאָ־מאציעס פון די לאד־זער דעלעגאטען איז אויף דער פאנפע־רענץ בעהאנדעלט געווארען די פראגע וועגען איפהיבען דעם עקספארט קיין מאוועטס־רוסלאנד און אין די לענ־ער פון וועטען מזרח.

אויף דער דאזיגער קאנפערענץ, וועל־כע איז געפיהרט געווארען אנטער־פארזיץ פון מיניסטער קוויאטקאווסקי, האבען אנטייל גענומען דער וויצע־האנ־דעלס־מיניסטער דונגזאל, פארשטעהער פון אנ־אר־מיניסטער און פון דער פ"י־ליש־באוועטישער האנדעלס־קאמער „פאלרום".

אין נאמען פון דער לאדזער אינדוס־טריע האט גענומען א וואר ד"ר באר־טשינסקי, וועלכער האט פארגעשטעלט די לאגע אין דער לאדזער אינדוסטריע, איבערגעבענע גנוטיע ציפערן פון עקס־פארט פון טעקסטיל־סחורות קיין סאוו־יעט־רוסלאנד.

ד"ר בארטשינסקי האט אנגעוויזען, אז בי דער איצטיגער לאגע, איז דער עק־ספארט פון לאדזער סחורות א מינימא־לער. אין אזעלכע בעדינגונגען איז כאס שאפען א ספעציעלע אסעקוראציע און ק־ערים־אינגמטומציע פאר די בידערלע גישען פ־ עקספארט און די אינוניעשטיטו־ט פון האנדעלס־מיניסטער צו שאפען אזא מ'ן אינסטומציע וועט שטארק בעגינסטי־גען דורך די ווירטשאפטליכע בעדי־רען אין לארז. פריוואטע אינוניאטיוו און פ־וואטע קיפיטאלען אין דאזיגען פרט זענען לויט זיין מיינונג נויטיג, ווייל די כיחו־ים אין אינדיסט־יעלער פארען לאנג־טערמינונג קרעדיטען.

אלס צווייטער רעדנער־ אין נאמען פון לאדזער סוחרים האט געגיבען א וואר־ד דער וויצע־פרעזיד פון סוחרים־פאראין אי"ת פעש־יסיעזער, ד"ר זאכ, ער האט אנגעוויזען אויף דער ראלע פון די לאדזער סוחרים אין האנדעל מיט מ־ווייעט־רוסלאנד. ווייטער אין ער איבער־גע־ווארען צו דער ראגע פון דער פולי־שער כליבת, אין וועלכער דער זאנ־ע־ל אין שטארק געמוזעלט. אויפ'ן יעלט־מארק. ער האט אנגעוויזען, אז פ"ילען מיז צולוב איהר געאראפישער לאגע. נע מען אויף זוך די אינניציאטיוו צו פע־ר־מיטלען אין שלומען האנדעלס־טיראטמ־מע צוזושיין מאוויעט־רוסלאנד אין פער שידענע שבנות'דיגע סלולות. נישט ווע־ניגער וויכטיג אין דאס ש־לערינען גוי־כטיג די פראגע פון מ־אנזום דורך רוס־לאנד, וועגען וועלכען די לאדזער אינדוס־טריע בעמוהט זיך שוין זיט שלוכלע יארר.

די לאדזער דעלעגאטען אין די פע־ר־זאגען פון ד"ר בודערמאן אין עטינגאן וועלכע. אויפ'ן פארשלאג פון האנדעלס־מיניסטער בעשטומט ווערען אין א כפע־ציעלער קאמיסיע, וועלכע וועט אויסאר־בעטען — א ברוטען מעמאריאל וועגען פע־ר־לייכטערן די עקספארט־פארמאליטע־טען און וועגען שאפען אנ'אונסטומ־ציע פאר אכשקו־אציע אין קרעדיט בעים אנ־מיל פון דער רעגירונג. לאדז זאל אין דער דאזיגער אינסטומציע בעקומען נא־ראכטיגונג פון בעקומען קרעדיט אויפ'ן פרוטען אופן.

דער סוד פון א האלע־סוחר,

וועלכער האט פערכויפט סחורות אונטער'ן פ־יין.

(:) צווישען די סוחרים פון די האלעס אויף אנ־אראוא 3 איז לעצטענס בע־קאנט געווארען, אז א געוויסער מ. קאפ־לאן פערקויפט בילונגע־ סחורות פון אלע אנדערע סוחרים. די סכה דער־פון איז ערשט הבטמונג וואך ענטדעקט גע־וואר־ען.

דעם פערנאנגענעם מומוואר זען איי־נגע קרעדיטארען זענען גזראכטען מאה־גען די חובות לא־ דער ציגרעשלאזער סחורה. האט זיך ארויסגעזוגען, אז זען גישעפט איז שוין א נגאצען מאג גע־שלאגען. נאך א געוויסע חקירה וה־ישה איז מען געוואהר געווארען, אז די נאנ־צע תחורה, וועלכע קאפלאן האט איינ־געקויפט די לעצטע טעג, האט ער אנ־ווים געמראגען פון געשעפט אויף אנ'אונבע־קאנט ארט.

איצט ש־קלערט ער, אז ער האט מפלומ'רשט ניהאט ג־לימע הויפות אין דערויבער קען ער גישט פעצאהלען זיינע חובות. ער האט דערויבער פאראלעמע די פ־יזיקיטערן. אז זיי זאלען מיט אויהם ארו־לקומען. נשמענדיג בי אויהם 40 בי־ז 50 פראצענט פון די סומען, וואס ער איז שולדיג.

די ק־רעדיטארען אויבער מענה'ן אנ־דערש — אין זיי דראהען אויהם. אז זיי וועלען די זאך איבע־גיבען דער פע־ליציי, בעשולדיגענדיג אויהם אין שווינ־דעל.

ערשט־ראנגיגער שווינדלער

גענארט אויס געלד ביי דאקטוירים און פראפעסארען.

צום כוח ווערט ער דעמאסטירט און געהט זיצען.

די פאליציי האט ארשטמ־ט א נעוויס־סען לודוויק בארמבערמצקי, וועלכער האט זיך פארנעשיעלט פאר א דאקטער מעדיצין און אזוי נאך אויסגעמ־ט געלד בי א סר פרעזאנען, נעבענדיג ווינזעען בי ק־אנקע.

בארמצקי איז שוין נישט דאס ערשטע מאל ארעסטירט געווארען פאר בעגעהן א שווינדעל.

מיט א קורצער צייט צוריק האט ע־ר אויסגעגארט פון א געוויסער דאזטאר אין לאדז 500 דאלאר, פארוואס ער האט בעקומען 3 חדשים צו זיצען, דע־נאך האט ער אבגעזא־מ עפעס א יאר אויף 73 דאלאר און פאר'משפט געווארען 4 חדשים טרכיע.

אבזיצענדיג די דאזיגע אלע שטראפען איז בארמצקי אהנגעפאהרען אין א...נע־ווען • אנשטאלט בע־הונגען זיך די נערווען.

אין נערווען־אנשטאלט אין מארוויקא האט בארמצקי זיך אבגעגעבען פאר צאר מאר־מערזיצין אין געבעטען דעם הויפט דאקטאר צו ערלייכען אויהם צו געבען א זיזמען בי ס־אנקע.

ער האט צווישען אנדערע געהיילט מריע האט גענומען א וואר ד"ר באר־טשינסקי, וועלכער האט פארגעשטעלט די לאגע אין דער לאדזער אינדוסטריע, איבערגעבענע גנוטיע ציפערן פון עקס־פארט פון טעקסטיל־סחורות קיין סאוו־יעט־רוסלאנד.

ד"ר בארטשינסקי האט אנגעוויזען, אז בי דער איצטיגער לאגע, איז דער עק־ספארט פון לאדזער סחורות א מינימא־לער. אין אזעלכע בעדינגונגען איז כאס שאפען א ספעציעלע אסעקוראציע און ק־ערים־אינגמטומציע פאר די בידערלע גישען פ־ עקספארט און די אינוניעשטיטו־ט פון האנדעלס־מיניסטער צו שאפען אזא מ'ן אינסטומציע וועט שטארק בעגינסטי־גען דורך די ווירטשאפטליכע בעדי־רען אין לארז. פריוואטע אינוניאטיוו און פ־וואטע קיפיטאלען אין דאזיגען פרט זענען לויט זיין מיינונג נויטיג, ווייל די כיחו־ים אין אינדיסט־יעלער פארען לאנג־טערמינונג קרעדיטען.

אלס צווייטער רעדנער־ אין נאמען פון לאדזער סוחרים האט געגיבען א וואר־ד דער וויצע־פרעזיד פון סוחרים־פאראין אי"ת פעש־יסיעזער, ד"ר זאכ, ער האט אנגעוויזען אויף דער ראלע פון די לאדזער סוחרים אין האנדעל מיט מ־ווייעט־רוסלאנד. ווייטער אין ער איבער־גע־ווארען צו דער ראגע פון דער פולי־שער כליבת, אין וועלכער דער זאנ־ע־ל אין שטארק געמוזעלט. אויפ'ן יעלט־מארק. ער האט אנגעוויזען, אז פ"ילען מיז צולוב איהר געאראפישער לאגע. נע מען אויף זוך די אינניציאטיוו צו פע־ר־מיטלען אין שלומען האנדעלס־טיראטמ־מע צוזושיין מאוויעט־רוסלאנד אין פער שידענע שבנות'דיגע סלולות. נישט ווע־ניגער וויכטיג אין דאס ש־לערינען גוי־כטיג די פראגע פון מ־אנזום דורך רוס־לאנד, וועגען וועלכען די לאדזער אינדוס־טריע בעמוהט זיך שוין זיט שלוכלע יארר.

די לאדזער דעלעגאטען אין די פע־ר־זאגען פון ד"ר בודערמאן אין עטינגאן וועלכע. אויפ'ן פארשלאג פון האנדעל־מיניסטער בעשטומט ווערען אין א כפע־ציעלער קאמיסיע, וועלכע וועט אויסאר־בעטען — א ברוטען מעמאריאל וועגען פע־ר־לייכטערן די עקספארט־פארמאליטע־טען און וועגען שאפען אנ'אונסטומ־ציע פאר אכשקו־אציע אין קרעדיט בעים אנ־מיל פון דער רעגירונג. לאדז זאל אין דער דאזיגער אינסטומציע בעקומען נא־ראכטיגונג פון בעקומען קרעדיט אויפ'ן פרוטען אופן.

ווען דער הייגט געשפילט

אין די מעאטערען און קינאס?

שעאטיש־טעאטער — נאכט. „זשיוטי טרוף". אחונד „קרעבעשן וופרוז באגאזש".

פאלאס — 11.30 פריה א מיט. דער־ארשטעלונג „שני־ווייס און רוזען רויז". 3.30 נאכט. „אריע מ"מ" 8.30 אחונד „די פריהלינג־לופט".

פאפולארני: — נאכט. און אזו. „וואר שאווא ו'נאצ".

אימפעריאל: — „די אונגע קרוינטע מלכים".

לונא: — „דער אדלער"

רעדישא: — „די בלוטיגע גלייבטע"

גראנד־קינא: — „דער קאזי־קאזער פארטיזאנט".

אדאמ און קארסא: „בוטשער קאמאן אלס באקסער.

אפאלא: „דזל".

תיקון טעות.

צוליב א דרוק־פעהלער, וועט אין ארייגגעמאלען אין רעפעניש פון הייגט־גען פרייט־ג־נומער, געבען מיר דאס דאזיגען רעטעניש גאנצמאל.

רעטעניש № 23

פון קנאפזארגער.

מיט א „ד" האט עס א פרוי זי קען אן דעם זיך נישט בעגעהן, עס ווערט ביי איהר פון צייט צו צייט אלס וועהנינגער אנצוזעהן.

מיט א „מ" האט עס א קרעמער מיט פאדאטעק א געשעפט. וואס איז דאס ערשטע און וואס דאס צווייטע—

זייט א חכם אין טרעפט.

קופאן.

ענטפער אויף רעטעניש 23 №

נאמען _____

אדרעס _____

בעדייטונג: _____

די ענטפערס אויף דעם קופאן 23 צושיקען שפעטסטענס ביז דינסטאג 4 נאכמ־שעג.

דריי שרפות אין איין טאג.

אלע שרפות האבען די פייערלעשער איינגעלאשען.

(!) שהערגעלטען זענען די פייערלע־שער ארויסגע־ופען געווא־ען צו דרי שרפות, אין דער וואוינונג, וואס געהערט צו מארשאוש מאריאנאווסקי, זשלאזנא 12. האט צולוב א שלעלטען קוימען, זוך אנגעצונדען א בעלעק און סופיט דאס פייער אין בעמשרפס געווא־ען דו־כ'ן סטרוזש פון הויז, וועלכער האט ארויס־גערופען די צווייטע אבטיילונג פון די פייערלעשער. נאך א אצייט, וואס האט געדויערט א האלבע שעה, אין דו ש־פה אינגעלאשען געווארען. דער שאדען בע־טרעפט 1000 זלאטים.

אויפ'ן פירטען שטאק פון דער אפטרי־ט־ט־ע־ל־ע־ן־ט־ע־ן־ט־ע־ן־ט

וויפיל יודען האבען זיך בעטייליגט אין וועלט-קריג.

בערלין. (יט"א) נישט לאנג איז געווארען 100 יאהר זינט עס איז פער-עפענטליכט געווארען דער בעקאנטער „איקאז" פון ניקאלאי דעם ערשטען, אז יודען אונטערליגן מיליטער-פליכט. ס'האט בעוויזען זיך דעמאלט אין די שטעטלעך בעווי-נען הונדערט-טער „כאפער-ס", וועלכע האבען ארויסגעצויגען יודישע בחורים פון די בעטען און זיי פערשיקט אלס סאל-דאטען. דער מיליטער-דינסט האט גע-דויערט פון 12 ביז 37 יאהר. ד"ר. פע-ליקס טיילהאבער האט נישט לאנג פער-עפענטליכט אין „שולד" א אבהאנד-לונג וועגען יודישע סאלדאטענטום. לויט די אפיציעלע ציפערן זענען אין רוסלאנד געווען פאר'ן אויסברוך פון דער מלחמה ביז 400,000 אבגעדינטע יודי-שע זעלנער און שפעטער האט זיך די צי-פער פערגרעסערט ביז 600,000, דאס הייסט 16% פון דער יודישער בעפעל-קערונג אין רוסלאנד איז געווען פערע-לענט אין אקטיווען מיליטער-דינסט.

אין דייטשלאנד זענען געווען אין דער ארמעע בעת דער מלחמה 100,000 יו-דען. אין עסטרייך 300,000. אין דער איבעריגער אייראפא און אמעריקע אין ע"ך 200,000. אזוי ארום האט זיך אין דער וועלט-קריג, נישט רעכענענדיג די אמערי-קאנער ארמעע, בעטייליגט כמעט א מי-ליאן מיט 250 טויזענד יודישע זעלנער.

דער העברעאישער שול-וועזען אין ארץ-ישראל.

ירושלים. (יט"א) פון דעם בע-ריכט פון בילדונגס-דעפארטמענט ביים ציוניסטישען עקזעקוטיוו פאר'ן יאהר תרפ"ו איז צו זעהען, אז נישט קוקענדיג אויפ'ן ווירטשאפטליכען קריזיס ענטוויק-קעלט זיך דאס העברעאישע שול-וועזען נארמאל. אין משך פון דעם בעריכטס-יאהר האט זיך דאס שול-וועזען, וואס גע-פינט זיך אונטער'ן קאנטראל פון ביל-דונגס-דעפארטאמענט פערגרעסערט מיט 25 שולען, וואס האבען 83 קלאסען אין וועלכע עס לערנען זיך 2350 קינדער אין עס זענען בעשעפטיגט 88 לעהרער. א העלפט פון די נייע שולער לערנט זיך אין די שולען פון תל-אביב (1179 שו-לער), אין ירושלים לערנען זיך אין די נייע העברעאישע שולען 367 קינדער. בכלל זענען צוגעקומען אין די שטאד-טישע שולען 1801 קינדער און אין די דארפישע נאר 549 קינדער. פון דעם איז צו זעהען, אז דער וואוקס פון העברע-אישען שול-וועזען טראגט הויפטזעכליך א שטאדטישען כאראקטער.

דער שאקאלאד „אפטימא" איז דער בעסטער.

וועגען פערקלענערן די פער-זיכערונגס-פראצענטער פון אומגליקס-פאלען.

(ע) אויף דער זיצונג פון ראט פון די מיניסטארן איז אנגענומען געווארען, אז דער אבצאהל פון פער-זיכערן די ארבייטער און אנגעשטעלטע פאר אומגליקס-פאלען איז א צו-הויכער. עס איז בעשלאסען געווארען צו ווענ-דען זיך צו דער ענטשפרעכענדער מאכט וועגען פערקלענערן די דאזיגען פראצענ-טען.

נישט געגען ענגלישע מאנדאט קעמפען די רעוויזיאניסטען
נאר געגען געוויסע ענגלישע בעאמטע.

א מיטארבייטער פון „נאש פשעגל." האט געהאט א געשפרעך מיט וול. זשא-באטינסקי'ן מכח דער איצטיגער לאגע אין א"י און אין ציוניזם.

אויף דער פראגע, וואסער איינדרוק ס'האט אויף איהם געמאכט זיין לעצטער בעזוך אין א"י, האט זשאבאטינסקי גע-ענטפערט: דעם שטארקסטען איינדרוק, וואס איך האב ארויסגעטראגען פון מיין לעצטען בעזוך אין א"י איז, אז דאס יודישע פאלק איז א אונגעהויערליכער בעניי'לער קאלאניזאטאר, צו וועלכען מען קען נאר פערגלייכען די אנגלא-זאקסען.

אין משך פון 6 יאהר קאלאניזאציע, האט דאס יודישע פאלק אויפגעבויט אין א"י א גרויסע זאך. נאטירליך זענען אויך געמאכט געווארען קליינע פעהלערן, וואס וועלען נאך דעם איצטיגען קרי-זיס נישט נאכאמאל ארויסרופען. איינע פון די סבות פון קריזיס איז דער דאר-טיגער פאליטישער סיסטעם.

די אפיציעלע ציוניסטישע קרייזען טענה'ן, אז דער גלות האט קיין געלד נישט געגעבען, אבער דאס איז פאלש. קיין א"י זענען אין פערגאנגענעם קא-לאניזאציאנס-פעריאד ארייננגעקומען 100 טויזענד יודען מיט א קאפיטאל פון 10 מיליאן פונט.

כדי צו פערשטעהן די בעדייטונג פון אזא ריזיגער סומע, וויל איך, זאגט זשאבאטינסקי, ברענגען פאלגענדען פאקט: גריכענלאנד האט מיט אמאל זיך גענו-מען קאלאניזירען 130 טויזענד היימלא-זע. דערויף האט זי בעקומען פון די פעלקער-ליגע 10 מיליאן פונט. איצט זענען די אלע קאלאניסטען שוין בע-זעצט אויף ערד. אין געלט איז אלזוי מאנגעל מצד יודען נישט געווען.

די לעצטע קאלאניזאציע האט בעוויזען, אז געלד אליין איז נישט גענוג. אז עהן א ענדערונג פון פאליטישען סיסטעם וועט מען צו קיין באטען-עמי-גראציע נישט דערגרייכען.

ערשט דורכ'ן פאליטישען קאמף געהט דער ציוניזם ארויף אויפ'ן ריכטיגען וועג. נאך נאראנים מיינען, אז דאס הייסט א קאמף מיט ענגלאנד. איך ערק-לער, אז מיר האבען נישט קיין פרע-טענזיעס צו ענגלאנד, נאר צו א געווי-סען טייל פון איהרע מלוכה-מענער, פון וועלכע דער ערגסטער איז געווען הער-בערט סאמועל.

— וואס פאדערן די רעוויזיאניסטען?

— מיר פאדערן קודם כל א אגראר-רעפארם. עס איז פערהאן נאך פיל אונבעארבייטע ערד. מיר פאדערן די מלוכה זאל איבערגעבען די ערד פאר קאלאניזאציע צוועקען.

וועגען דער 4-טער עליה האט זשא-באטינסקי זיך אויסגעדריקט, אז זי האט מעהר געבראכט גוטס ווי שלעכטס.

JAŚNIEJ SŁOŃCA
NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁÓG
פרישט אויף אבגענוצטע פאסאדפקעס, לינאלע-אום און פארבט מאטענטאל ווייסע פארלאגעס אויף מאכאן און טונקעלע נוס-קאליר.

נוטער טראן ענטהאלט 250 מאל מעהר וויטאמין פון דער בעסטער פוטער
דעריבער איז שוין פון א גאנץ לאנגער צייט בעקאנט די הויכע ערנעהרונגס-קראפט
Scotta Emulsja Tranowa
„SCOTTA EMULSJA TRANOWA"
וואס ענטהאלט דעם בעסטען לאפאדער-טראן געמישט מיט קנאכען-שאפענדע היפא-פאספיטישע ארגאמאטישע צוגאבען.
דאס מוז אבער זיין דער עכטער ‚Scotta Emulsja tranowa"
וואס מען קען בעקומען אין יעדער אפטייק און אין יעדען אפטייק-סקלאד.
די פרייזען זענען פערקלענערט מיט 15%.

אכטונג!!!
עלעקטראטעכניקער
די ערשטע אין פוילען פאבריק פון דיבלעס און מעכאנישע ווארשטאטען „זוואר" אקצ. געז. מ. ב. ה. אין גרודזיאדז. עמפעהלט: דיבלעס (שטאהל-קאלקעס) און ענטשפרעכענדע שרייפלעך פון איבע-לענדישער אויסארבייטונג און פון ערשטקלאסיגער קוואליטעט.
פערטרעטער אויף דער לאדזער וואיעוואדזשאפט:
אלעקסאנדער ליטרוק
אין לאדז, פיעטריקאווער 111. טעל. 39-27 און 12-02.

וויענער דיימשע אפערעטע אין סקאלא דירעקציע צעמען.
היינט זונטאג, 11.30 א קינדער-פארשטעלונג
שניי-ווייס און רויזע-רויט
3.30 נאכמיטאג צו בילינע פרייזען
„אדיע מימי"
8.30 אווענד
פריהלינגס-לופט
אפערעטע אין 3 אקטען פון ה. שטראוס.

פלעגערינס
אויף פריוואט-דיזשורען
אויפ'ן ארט און ארויסצופארען
Główna 14, A. LIS
Sklep galanteryjny.

צו פערמיטען
ענצעלנע שטובען און שטובען מיט קוכען אין בעסטען צענטרום פון דער שטאדט.
צו ערפאהרען ביים דעם רוזשאנדצע פון הויז צעגעלניאנא 29.

OSTRZEŻENIE.

W niewyjaśniony sposób zniknęły z mieszkania następujące weksle: 1) Zł. 265.30 8|III. M. Szwarcman, Ostrowiec, Rynek 4, zlec. Piotrkowski. 2) Zł. 600.— 8|III. B-cia Freideks, Bielsk-Podl., Mickiewicza 88, zlec. Gampe i Albrecht. 3) Zł. 366.— 10|III. M. Grynwald, Parczew z. Siedlecka, zlec. Sz. Zylbersztajn. 4) Zł. 249.50 10|III. E. Awerbuch, Włodawa, 3-go Maja 78, zlec. Sz. Zylbersztajn. 5) Zł. 200 10|III. A. Szeinberg, Łukow, zlec. M. Szeinberg. 6) Zł. 300.— 14|III. Ch. M. Lisser, Bodzanów, zlec. M. Margulies. 7) 196.— Zł. 15|III. T. Fiszman, Włodawa, M. Margulies. 8) 200.— Zł. 15|III. A. Szeinberg, Łuków zlec. M. Margulies. 9) Zł. 100.— 17|III. J. M. Grynblat, Biała-Podl., ul. Jaworska 2, zlec. Sz. Zylbersztajn. 10) 290.— 17|III. M. Spokojna, Włodawa, zlec. A. Zylbermine. 11) 300.— 18|III. U. Rosen, Łuków, Rynek 8, zlec. Sz. Zylbersztajn. wszyskie weksle są żyrem firmy: Gampe i Albrecht. Zł. 3066.80. Weksle te unieważnia się i ostrzega się przed nabyciem. Uczciwy znalazca zechce zwrócić pod adres.: Łódź, Pomorska 57.

Abram Hersz Edelbaum.

עדוארד איבעראל
נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהן מיט דער פאבריקס-מארקע

Palma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטעטס אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, היגיענישע סיג-דער-בענקלעך, שאטקאוועס און געבעטענע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! • רעיעלע בעהאנדלונג!
לאדז, פאלנאצא 24, טעל. 31-85.

פון דער
קראנקען-קאסע
פון דער שטאדט לאדז.
צוליב דעם, וואס זעהר פיל ארבייטס-געבער מעלדען נישט אויס צו דער צייט זייערע ארבייטער אין דער קראנקען-קאסע, וואס איז פערפליכטעט לויט'ן ארטיקעל 15 פון אוסטאווו I אין II, ד. 19. מאי 1920, דערמאנט נאכאמאל די קראנקען-קאסע, אז די פערזיכערונג אין פאל פון א קראנק-הייט דויערט אזוי לאנג ביז דער ארבייטס-געבער מעלדעט אין א פעציעלען פארמולאר פון דער ק. ק., אז ער האט איבערגעריסען די ארבייטס-באציהונגען מיט דעם פערזיכערטען.
די קראנקען-קאסע דערמאנט, אז לויט'ן ארטיקעל 51 פון דעם אויבענדערמאנטען אוסטאוו (דז. אוסטאוו נומער 44 פאז. 272), אז די בייטראגען פאר די פערזיכערטע זענען די ארבייטס-געבער מחויב צו צאהלען ביז דעם טאג ווען זיי מעלדען אויס זייערע ארבייטער און נישט לויט דער פאקטישער דאטע.
די מעלדונגען וועגען ארויסטריט פון דער ארבייט ווערען אנ-גענומען אין דער צענטראלע פון דער ק. ק. וואולטשאנסקא 225, טהידענק-אבטיילונג פאר די פערזיכערטע אין די אמט-שעה'ן פון 8 א זייגער פריה ביז 3 נאכמ.
די בעשטעטיגונג פון דער אויסמעלדונג דארפען בעהאלטען ווערען אלס דאקומענט, אז דער ארבייטס-געבער האט ערפילט דעם חוב פון די מעלדונגס-פארשריפטען.
די קראנקען-קאסע
פון דער שטאדט לאדז.

עד מתי עצל תשכב?
ווי לאנג וועסטו ווארטען מיט דיינע יעצטיגע און פאר מלחמה וועקסלען
מתי תקום משנתיך?
ווען וועט איהר קומען אין ביורא
פיעטריקאווער 17
2-טן הויף פארטער דורכגאנג זאכאדניא 52
וואו טוערט ערלעדיגט אלערליי בימעס לויט'ן אוסטאוו, סלאווועס זאבעז-פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אד-וואלאניעס, רעקורסען — וועגנזהאנ-צעסיעס, פעטער אין קאמיסאר.-זשאנדיר. ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שות-פות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דארא-וויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעיעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

4=3 צימער מיט א קיך
מיט אלע בעקוועמליכקייטען אין א בעסער הויז אין צענטרום פון דער שטאט ווערט געזוכט.
מעקלערס געוואונשען זיך צו מעלדען פראנט פארטער Południowa 40.

לענטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטל.-קאבינעט
„SANITAS"
צעגעלניאנא 29, טעל. 44-51
בעראטונג 3 זל.

Dr. med. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט- וועגערישע- און האר-קראנקהייטען. רענטגען- און הייל-ליכט-קאבינעט מענער-שוועכע
פיעטריקאווער 144, רוג קאנגעליצקא טעלעפאן 29-45.
נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8. פאר פרויען א בעזונדער ווארטע-צימער — פון 5—6 נאכמ.
נעמט אן אין דער לעטשניצע „סאניטאס" ציגעל-גאס 29 פון 2—4.

א טיכיגע
פעקויפעריך
פון דער שיך-בראנזשע ווערט פון זאפארט געזוכט.
העכטקאפף, פיעטריקאווער 58. 524

Dr. D. FRIED
אינערליכע אוי קינדער-קראנקהייטען
שענקעוויטש 37, (די ווינקע איז טעטיג), טעל. 24-78.
נעמט אן יעצט פון 9—11 און פון 3—5 נאכמ.
אין לעטשניצע „סאנימאס", צעגעלניאנא 29 טעל. 44-51, פון 12—1½ און פון 5—6 נאכמ.

בעקאנטמאכונג.
די בעוואוסטע פירמע Ch. Łaznik
האט געעפענט א פראנט-מעבעל-געשעפט
אויף גדאנסקא 44 (דלוגא) טראמוואי 6 און 8.
קויפט פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, אנציגער בעט-מאשינען א. ז. וו. צאהלט די העכסטע פרייזען
בעמערקונג: אין געשעפט איז שטענדיג אויף לאגער מערשי-דענע מעבעל אין גוטען צושטאנד פריזווירדיג צו פערקויפען.
(פריוואט-וואוינונג בענעדיקטא 28). 3366

Dr. med. H. LEICHTER
קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא
טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי שטשעג-קעס, גימענס, דושענעלעס, צאהן-פיפסעלעס א.ז.וו.
נעמט אן פון 1-3 און פון 7-9 אוו. זונטאג 10-12.

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו.
צאהלט די העכסטע פרייזע
א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב (פריוו.-וואוינ.) שענקעוויטש 29 ביי מיר איז שטענדיג פערש. גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

צוליב רוימונג פון לאגער
גרויסער אויספערקויף
פון עלעקטרישע און גאז-לאמפען

M. Burakowski
לאמפען-פאבריק
37 פיעטריקאווער 37 טעלעפאן 21-25.
אלערלייא רעפעראטורען ווי אויך אומארבייטונגען ווערען אנגענומען.

בעקאנטמאכונג!
די בעקאנטע ווארשאווער פירמע א. נ.
J. KRZYPOW
האט געעפענט אין לאדז אויפ'ן בענעדיקטא 16
א מעבעל-לאגער
פערקויפט און קויפט אלע ארט מעבעל, דיוואנען, ניי-מאשינען און גארדעראבע, פעלצען. כ'קויף פיאנאס, אנטיקען.
איך צאהל די העכסטע פרייזען! ביטע זיך צו איבערצייגען!

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעל-גיען—20 פראנק, אין אמעריקע לענדער—1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, פריוואטע 24 גר.. אין טעקסט 45 גר., פריוואטע 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פריוואטע 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער דער שטאט—פיס 50% טייערער. פון 5 פעס. .. נישט ארפגענעבען קען ראבאט.
Redaktor-wydawca E. Zambrzski. Tłocznia H. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 16